

Karina Petrovskytė 11 let • Art school, Trakai, Litva • 2010

6

2012
ročník 64

9 770011 232004 06

Cena 40 Kč

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

Vážení čtenáři, vážené čtenářky, nedá mi to a musím se s vámi podělit o jeden z mých nejhezčích zážitků květnových dnů, kterým byla vernisáž 40. ročníku Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice 2012. Dětské kresby z uplynulých let provázejí letošní čísla Čtenáře, a tak jsme na této akci nemohli chybět. Rozhovor s kurátorkou výstavy Ivonou Kasalickou si budete moc přečíst v letním dvojčísle, kde se dozvíte více o historii, průběhu, ale i letošním ročníku této unikátní soutěže. Chtěla bych se proto zmínit jen o ne-sklutečně pozitivní energii, která v zahradě Lidické galerie proudila předposlední květnový den. Setkání dětí z České republiky a několika zemí světa, které si přijely převzít ocenění za svá díla, přináší radost do místa, které je navždy spjaté s tragickou událostí. Nelze to vyjádřit snadno, ale genius loci v tomto spojení působí prostě nebývalou silou...

Ale nyní už k červnovému číslu Čtenáře, které však v mnohém s dětmi také souvisí. Rozhodli jsme se totiž jeho podstatnou část věnovat dvanácté Noci s Andersenem. Ze závěrečné zprávy o jejím průběhu nebylo letos jednoduché jen tak něco vybrat, a proto ji tentokrát přinášíme celou a doufáme, že tím přispějeme k zachování jejího poselství i pro budoucí generace. Dvě ohlednutí za „netradičním“ průběhem pohádkového nocování jsou potom jakýmsi bonusem.

Nechybí ale samozřejmě také tematický příspěvek, který pod trochu provokujícím názvem představuje projekt *Národní autority v prostředí muzeí a galerií – interoperabilita s NK ČR*.

Po něm následující trojice článků spadá do oblasti problematiky tzv. rovného přístupu v knihovnách, které se pravidelně věnujeme ve stejnojmenné rubrice.

A pokud jsou knihy i vaší láskou na celý život, určitě vás zaujme rozhovor s Jiřím Padevětem, ředitelem nakladatelství ACADEMIA.

Ještě musím zmínit, že v době, kdy vzniká tento úvodník, se také chystá druhý *Mezinárodní týden čtení dětem*, takže se závěrem opět vracím k těm nejmenším, protože i aktuální obálka uzavírá celý časopis projektem *Celé Česko čte dětem* a tím, co jim pravidelně předčítání přináší.

Lenka Šimková

•• Městská knihovna Chrudim pořádá ve dnech **1.–3. července 2012** sedmý ročník knihovnické dílny **Setkání s loutkou 2012** v rámci Festivalu amatérského loutkářství *Loutkářská Chrudim*. Název letošního setkání je *Trocha poezie člověka nezabije*. Cílem knihovnické dílny je naučit účastníky semináře pracovat s poezií a propagovat ji mezi dětskými čtenáři. Práce se zaměří na resuscitaci vnímání poezie, a to zejména prostřednictvím jejího „ztělesňování“, zkoumáním adekvátního zvukového vyjádření grafického záznamu textu a hledáním divadelního obrazu, který by text neustrávil, nýbrž jej jevištní metaforou vhodně doplnil a případně obohatil. Inscenování poezie je disciplína nelehká, ale přináší vedlejší účinky v podobě myšlení v obrazech. Předmětem zkoumání budou texty lidové slovesnosti, bohaté na lidskou zkušenost a emoce. Lektorem dílny bude PaedDr. František Zborník. Účastníky čeká také divadelní představení, návštěva výstavy *Komiks v komiksu* a další doprovodné akce festivalu <http://www.chbeseda.cz/program-61-loutkarske-chrudimi-0>. Podrobné informace, přihlášku a program naleznete na <http://www.knihovna-cr.cz/setkani-s-loutkou-2012>.

•• Knihovna Jabok – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická v Praze 2 zve na výstavu **Reminiscence: práce se vzpomínkami seniorů**, která je výstupem ze stejnojmenného studentského semináře, a potrvá **do konce června 2012**.

NEUŠLO NÁM

•• Na mezinárodním knižním veletrhu Svět knihy 2012 se ve čtvrtek 17. května 2012 uskutečnilo poprvé předání **Literární ceny Arnošta Lustiga**. Vyhlášení ceny proběhlo v rámci udílení Výročních cen vydavatelství Mladá fronta. Literární cenu Arnošta Lustiga uděluje vydavatelství Mladá fronta a. s. a dědicové Arnošta Lustiga. Cenu předala Eva Lustigová, dcera Arnošta Lustiga, českému spisovateli **Pavlu Bryczovi** za jeho knihu *Tátologie aneb rady pro začínající tatínky, kteří nechťejí brzy skončit* (Mladá fronta, 2011, více o knize <http://www.kniha.cz/tatologie/d-71088/>). V současné době vydává Mladá fronta dotisk *Tátologie* a Pavel Brycz chystá také pokračování.

Autority fungují, předělat!

Název příspěvku je specifikací jednoho z Murphyho zákonů. Docela příznačně vystihuje i smysl a obsah projektu, který se snažil ukázat, že autority mohou být užitečné a žádoucí i mimo katalogy knihoven. Například v muzeích a galeriích. Jen by se měly trochu vylepšit, což bude přínosné zpětně i pro knihovny a jejich čtenáře...

Předně už samotné slovo *autority*... Převzaté z angličtiny, nesrozumitelné a v jednotném čísle zcela zavádějící. Hledali jsme lepší – *slovník, teaurus, slovní rejstřík, index*..., ale pořád to nebylo ono. Takže nakonec bereme slovo autority na milost jako označení pro soubor doporučených ověřených jmen a názvů spolu s jejich nedoporučenými alternativami. Pro každou osobu, instituci, věc, místo a pojem určuje jeho správné pojmenování a pomáhá poznat, co je totéž, a co není. Například *žila* je v národopise to samé jako *mrškačka*, ale není totéž jako *žila* v lékařství.

Knihovníci dospěli k potřebě a snaže sjednotit svou řeč už dávno. S příchodem internetu se tuto skutečnost podařilo zrealizovat do velmi dobře fungujícího systému. Dostanete-li do ruky neznámý spis od Josefa Čapka, s pomocí autorit snadno poznáte, který z patnácti Josefů Čapků to byl, případně, že to musel být nějaký šestnáctý. A naopak při hledání prací „toho vašeho“ Josefa Čapka nejste zavaleni díly dalších čtrnácti. Ale už se nedozvíte, že Josef byl bratrem Karla, o případné příbuznosti s některým dalším Čapkem ani nemluvě. Nedozvíte se, kde, kdy a s kým Josef Čapek studoval, kdo byl jeho učitelem a učitelem tohoto učitele, jak se daná škola jmenovala dříve a jak nyní; nedozvíte se, ve kterých uměleckých skupinách působil a s kým... Přitom však tvůrce autoritního hesla musel jméno Josefa Čapka najít v důvěryhodných ověřených zdrojích a tam tyto informace viděl. Neměl však povinnost ani možnost je do autoritního hesla zaznamenat, a tak svůj zdroj zase zaklapl. Je pravda, že kdyby se zdržoval opisováním životopisu, tak bychom dnes neměli v systému národních autorit půl milionu jmen. Ale teď už je tam máme a chceme něco víc. A právě na tuto strunu hraje projekt muzejních autorit *Národní autority v prostředí muzeí a galerií – interoperabilita s NK ČR*. V letech 2007–2011 na něm pracovalo Metodické centrum pro informační technologie v muzejnictví (CITeM) při Moravském zemském muzeu v Brně. Jeho cílem bylo zmapovat používání slovníků, heslářů, seznamů a tezaurů v muzeích, zjistit potřeby muzejníků a možnosti technologií a uvést do provozu pilotní autoritní databázi navázanou na národní autority knihovnické. V realizační fázi se projekt soustředil hlavně na autority personální.

Na počátku roku 2012 bylo v databázi 4358 jmen osob, z toho 3798 zkontrolovaných a schválených. To je dost na to, aby se potvrdilo, že koncepce je dobrá a že má tedy smysl s pomocí širšího okruhu odborníků v muzeích přidávat další a další jména podle vytvořené a oficiálně certifikované metodiky. Následující vývoj se zaměří na podobu autorit korporativních a zejména věcných. Vybudování sjednocených terminologických slovníků pro všechny muzejní obory je obrovským úkolem příštích let.

JAKÁ KONKRÉTNÍ VYLEPŠENÍ PERSONÁLNÍCH AUTORIT PROJEKT PŘINESL?

Více informací

Národní autority se omezují na velmi stručnou několikaslavnou charakteristiku osoby. Muzejní pojetí umožňuje navíc přidat i její životopis, a záleží jen na jeho tvůrci, jak podrobný bude. Několik dalších podružných drobností přeskočíme a všimneme si způsobu citace zdrojů informací. V národních autoritách je citace „superstručná“, muzejní autority zavedly citace v podobě odpovídající normě ISO 690, tj. autor záznamu citaci jednou sestaví (dokonce poloautomaticky) a pro

Id	0020826
Jméno	Florianová Stritzková, Marie, 1909-1998
Jiné jméno	Stritzková, Marie, 1909-1998 Stritzková Florianová, Marie, 1909-1998 Florianová, Marie, 1909-1998 (rodné jméno)
Viz též	Stritzko, Otto, 1908-1986 (instrukční fráze v podpoli \$!) manžel Florian, Metoděj, 1904-1987 (instrukční fráze v podpoli \$!) bratr Florian, Michael, 1911-1984 (instrukční fráze v podpoli \$!) bratr Florian, Václav, 1927-2007 (instrukční fráze v podpoli \$!) bratr Florian, Gabriel, 1924- (instrukční fráze v podpoli \$!) bratr Florian, Jan, 1921-2007 (instrukční fráze v podpoli \$!) bratr
Charakteristika	Narozena 11. 8. 1909 ve Staré Říši, zemřela 14. 4. 1998 tamtéž. Malířka a grafička.
Id	0020821
Jméno	Florian, Josef, 1873-1941
Charakteristika	Narozen 9. 2. 1873 ve Staré Říši, zemřel 29. 12. 1941 tamtéž. Vydavatel, překladatel z francouzštiny na angličtinu, katolicky orientovaný náboženský propagátor.
Zdroj pro NA	Lexikon české literatury (datum narození) PNP-LA Český biografický slovník XX. (datum narození)

Pro práci s muzejními autoritami byly v rámci projektu vytvořeny obdobné nástroje, jakými disponují i národní autority: on-line zobrazovač, on-line editor a webové služby. Editor je určený jen pro vybrané, vyškolené a registrované kurátory, kterých je nyní pět a postupně budou zapojováni další. Zobrazovač je určen veřejnosti bez omezení a je dostupný na <https://vega.nkp.cz/i2/i2>. Editor a zobrazovač vyžadují na straně uživatele jen běžný internetový prohlížeč. Webové služby jsou určeny k tomu, aby s databází mohly komunikovat i informační systémy pro katalogizaci sbírek. K dispozici jsou tři webové služby: vyhledání všech záznamů splňujících zadanou podmínku, stažení jednoho vybraného záznamu a uložení nového či upraveného záznamu do databáze. Záznamy se posílají ve formátu XML postaveném tak, že spojuje označení polí zavedené v MARC 21 s označením podle CIDOC CRM. Ve výsledku existence webových služeb znamená, že uživatel nemusí opustit své známé prostředí (například Demus), a přitom si vybírá ze vzdálené autoritní databáze. Má-li příslušnou registraci, tak může takto autoritní záznamy i zakládat.

Obr. 4: Editor muzejních autorit

Jak bylo řečeno, projekt se soustředil na personální autority. Je to oblast dobře srozumitelná, probádaná a zejména pro muzea umění velmi zajímavá. Poněkud složitější to bude s korporacemi, které se na rozdíl od lidských jedinců všelijak proměňují, rozdělují, slučují, zmírají a zase ožívají. Muzejníci to tak nepálí, ale pro archiváře je toto zcela krucifiální problém. Podobné je to s geografickými místy. Co je to Polsko? Dnes, před válkou, před dvěma, kdysi... Kde jsou Benátky? Nad Jizerou? Zde by měl cestu ukázat projekt zvaný INTERPI (Interoperabilita paměťových institucí), který volně navazuje na náš projekt a jehož nositelem je NK ČR spolu s Národním archivem.

Pro muzea je ale bezesporu hlavním a nejpřínosnějším cílem sjednocení terminologie věcné. Poměrně dobře jsou na tom přírodovědci se zavedenou taxonomickou nomenklaturou podle pravidel, jejichž zásady stanovil už před 250 lety Carl Linné. Ale i tyto systémy se s vývojem poznání přerovnávají, nemluví o tom, že paleontologové musejí počítat ještě s časovou dimenzí proměnlivosti. Daleko hůře jsou na tom uměnovědci, historici, etnografové a etnologové s klasifikací technik a technologií, s názvy období a stylů. Zařazení nálezu do určitého kulturního období nebo stylu je užitečné, ale nedá se jednoduše převádět na časový údaj. Doba kamenná skončila v Evropě před 4400 lety, ale jsou místa na zemi, kde trvá dosud. Na etnografickém pojmosloví už pracuje několikátá generace a těžko lze věřit, že by přišel nový Mendělejev nebo Linné a dal na stůl tabulku, kterou všichni uznají za geniální. Pro velikonoční mrskačku je jen na území ČR známo 27 různých výrazů. Bude to dlouhá práce, než se dohodnou přijatelná pravidla pro tvorbu dostatečně stabilních a přitom flexibilních tezaurů.

Uvedme si několik pravidel, která se zdají jasná již nyní. Autoritní hesla musejí mít určenu preferovanou podobu jména, názvu, výrazu. Mezi synonymy musí být zvoleno jedno preferované, jež dostává strojově jedinečný identifikátor (Id), například číslo. Všechna synonyma jsou pak vázána na Id preferovaného výrazu. Při tvorbě katalogového záznamu v dokumentačním systému lze použít i nepreferované synonymum, ale systém musí vždy zabezpečit propojení na Id preferovaného výrazu.

Autoritní hesla musejí mít určenou časovou oblast platnosti. Vezměme si například výše uvedené Polsko, to se nám rozpadne na celou řadu hesel, každé znamenající něco poněkud jiného. Dále musejí mít danou geografickou oblast platnosti. Slovo *erteple* platí jinde než *zemáky* nebo *bandury*. Baroko ve Španělsku je něco jiného než baroko na Slovensku.

Navíc bylo rozšířeno chápání a pojetí zdrojů. Mohou to být nejen klasické publikace, internetové zdroje, ale i osobní výpovědi, prameny v historickém slova smyslu, jako jsou např. náhrobky...

Nelze očekávat, že všechny změny a zásady ustanovené popisovaným projektem přežijí a budou všeobecně přijaty. Ale zdá se již jasně, že pojetí knihovnických autorit se v dohledné době změní a že se bude ubírat podobným směrem. Přibližně ve stejnou dobu, kdy probíhal tento projekt, vznikala zcela nezávisle na něm nová pravidla RDA. Obsahují mnohé myšlenky, které se ortodoxním knihovníkům zdají kacířské. Je dost možné, že RDA spolu s náhradou formátu MARC něčím modernějším přinesou takové vylepšení vlastností autorit, že pokryjí celou muzejní nadstavbu, která bude v tu chvíli zbytečná. A vzhledem k dobře strukturovaným záznamům nebude technicky náročné celý obsah muzejní nadstavby přidat do společného systému, který budou knihovníci, muzejníci, archiváři, památkáři spolu budovat a rozvíjet.

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

Mgr. Eva Cerniáková – Knihovna Jabok, Praha **Mgr. Miroslava Čápová** – Knihovna Bedřicha Beneše Buchlova, Uherské Hradiště **PhDr. Libuše Foberová, Ph.D.** – Ústav bohemistiky a knihovnictví, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Slezská univerzita v Opavě **Hana Hanáčková** – Knihovna Bedřicha Beneše Buchlova, Uherské Hradiště **Petra Hodanová** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně **Mgr. Zdeněk Lenhart** – Moravské zemské muzeum, Brno **Alena Malečková** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně **Mgr. Renáta Salátová** – NK ČR, Praha **Bc. Ladislav Sedlák** – GOADA, o. s., Plzeň **Bc. Helena Selucká** – Knihovna Jiřího Mahena v Brně **Jitka Zelinková** – Knihovna a Muzeum AŠ

Knihy jsou mou láskou na celý život

Foto archiv J. Padevěta

Jiří Padevět (nar. 1966)

absolvoval Střední průmyslovou školu zeměměřičskou, později studoval na Pedagogické fakultě UK, kterou nedokončil. Od roku 1988 pracoval jako knihkupec, od roku 2004 je nakladatelem. Je také autorem knihy *Cesty s Karlem Hynkem Máchou*, k vydání připravuje knihu o Praze a jejích podobách za protektorátu.

Nakladatelství Academia patří mezi dvacítku nejproduktivnějších vydavatelů knih u nás, v roce 2011 knižní trh obohatilo o 109 nových titulů z různých vědních oborů. Vzniklo v roce 1953 původně jako nakladatelství Československé akademie věd, pod názvem Academia se prezentuje od roku 1966. Dnes je divizí Střediska společenských činností AV ČR, v. v. i. Knihy tohoto nakladatelského domu dlouhodobě získávají významná literární ocenění – nedávno v soutěži Magnesia Litera 2012 dokonce ve třech kategoriích, v Slovníku roku 2012 několik cen poroty, Cenu Josefa Jungmanna ad. I to byl jeden z důvodů, proč jsme zašli do Wiehlova domu na Václavské náměstí, kde nakladatelství sídlí, a požádali o rozhovor jeho ředitele Jiřího Padevěta.

→ Na první pohled by se mohlo zdát, že se současná ekonomická situace nijak zásadně na výsledcích vašeho nakladatelství neprojevila. Nebo je to jen dojem zvenčí?

Ekonomická situace se samozřejmě na našich výsledcích projevila, snažili jsme se spořit uvnitř, to znamená snižovat náklady, ať už snížením počtu zaměstnanců, nebo úsporami při výrobě publikací. Ale naše prodejny vydělávají, takže jejich zisk můžeme a vlastně i musíme použít na výrobu knih. Dokud budou knihkupectví vydělávat, tak jediná možnost, jak získané prostředky z prodeje knih použít, je vydávání vědecké a populárně naučné literatury.

→ Kolik knihkupectví v současné době máte?

Je jich pět a kulturně literární centrum. Abych to upřesnil: čtyři prodejny jsou v Praze, jedna v Brně a kulturně literární centrum je v Ostravě.

→ Knihy, které vydáváte, mají už tradičně kvalitní redakční i grafické zpracování, k tomu je nutno přičíst i zdařilý výběr námětů. Nelze se tedy divit, že dlouhodobě získávají významná literární ocenění. Přitom co do počtu pracovníků patříte spíše k menším podnikům. Můžete prozradit jak „na to jdete“?

Jednak naši zaměstnanci jsou velmi vytížení, jednak práci zadáváme poměrně velké řadě externistů, hlavně co se týče redakční práce, korektur atd.

K těm oceněním bych rád řekl, že mě samozřejmě velmi těší především kvůli autorům, protože hlavně oni si je zaslouží. Ale těší mě i kvůli našim zaměstnancům, kteří se na přípravě těch titulů podílejí. A navíc, každá cena pomáhá tomu, čemu se dnes moderně říká – budovat značku. A Academia je snad dobře vidět a více vidět a buduje tak i značku Akademie věd České republiky. Na druhou stranu ocenění zavazují – kvalita se musí držet dál a dostávat ceny často je taky nebezpečné, protože když vyhraje jednou, už se od vás očekává výhra vždycky. A samozřejmě není možné získat tři ceny ve Slovníku roku a tři ceny v Magnesii liteře každý rok.

→ Kdo se u vás zabývá výběrem titulů, kdo je tím, kdo tipuje, co by se mělo vydat?

Zčásti jsou to všichni pracovníci Akademie věd, to znamená kdokoli z těch mnoha ústavů může přijít a říci – na našem pracovišti vzniklo tohle zajímavé dílo. A vlastně by měl přijít prvně k nám, i když to zatím není úplně zvykem. Čili tipy od

pracovníků Akademie věd, od ředitelů ústavů po řadové vědecké pracovníky, pak od kolegů nakladatelů, kteří si třeba na velký projekt netroufají, nebo by rádi, ale nemohou si na něj sehnat finance a přiznám se, že výběr titulů je i moje osobní práce. A z mých povinností je to ta část, která mě nejvíc baví. I když před chvílí, když jsem šel na toto setkání s vámi, se mi poštěstilo po několika měsících regulérně v knihkupectví obsloužit zákazníka. A musím říct, že mi to vždy udělá velmi dobře na duchu. Je to konkrétní práce s rychlým a jasným výsledkem – vyhovět zákazníkovi, najít mu knihu k tématu jeho zájmu, a když si pak třeba koupí další vybrané tituly, mám z toho velkou radost.

→ Naše setkání se koná tak trochu symbolicky ve Světový den knihy, který vyhlásilo UNESCO. Zajímalo by nás, jestli jste k tomuto dni připravili nějakou akci.

My sami ne, ale spolupodílíme se na *Knihománii*, kterou připravila Euromedia. A *Knihománie* začala v sobotu 21. dubna, kdy vyšly novinky nakladatelů, kteří se akce účastní, další novinky se na pulty dostaly 28. dubna. Akce kolem knih trvají tak tři neděle až měsíc, je to vlastně snaha přilákat lidi do knihkupectví.

→ Jaký je váš názor na zvyšování DPH na knihy jak z pohledu ředitele nakladatelského domu, tak z pohledu autora knih a propagátora četby? Myslíte si, že toto opatření vlády bude mít zásadní vliv na český knižní trh?

Nesouhlasím s tím, že zvýšení DPH o čtyři či pět procent bude znamenat zánik knižního trhu. V zemi, kde vychází 18 000 titulů ročně, je podle mého názoru nejvyšší čas, aby jich vycházelo trochu méně. Nikomu nepřeji nic zlého, nepřeji krach nakladatelství nebo knihkupectví, ale je nutno si přiznat, že český knižní trh je předimenzován co do počtu vydaných titulů. To množství knih, které vychází, nemůže nikdo učíst.

K DPH obecně: nejde vůbec o DPH na knihy. Jakmile se zvýší tato daň na potraviny, energie, tak je úplně jedno, jaká bude na knihy. Ty se budou prostě obtížněji prodávat. Čili bojovat pouze proti zvýšení DPH na knihy nikam podle mého názoru nevede. Myslím si, že lidé u nás mají asi v tuto chvíli hodně finančních starostí, protože od začátku roku posloucháme v médiích, že ceny potravin rostou a bohužel kniha je zboží, které je zbytečné. Kniha je jedna z prvních věcí, na které ro-

diny začnou šetřit. Uvidíme, co bude za rok za dva, já nerad bývám futurologem, nerad prognózuji dopředu, stát se může cokoli. Ale rozhodně ani snížení DPH, ke kterému samozřejmě těžko dojde, by k většímu prodeji knih nepřispělo.

→ Je však pravda, že cena knihy je pro mnoho lidí rozhodujícím faktorem, jestli si ji koupí...

To je těžké. My jsme byli velmi dlouho zvyklí na levnou knihu. A velmi levnou knihu. Když srovnáte český knižní trh od 90. let do současnosti, tak ve všech okolních státech včetně Slovenska, kde se DPH zvedla z 10, tuším, na 22 procent, došlo k zvýšení cen. U nás jsou knížky pořád ještě nelevnější. A já si vždycky říkám, jestli je to dobře, nebo není. Samozřejmě i já jsem rád, když si koupím levnou knihu, ale na druhou stranu něco, na čem autor pracoval pět let, potom redaktor půl roku, do čeho se musely koupit obrázky od pěti světových galerií, prostě nemůže stát 200 korun. To nejde. Pohled, že kniha má stát do tří set, ať to stojí nakladatele a knihkupce, co to stojí, je velmi pokřivený. Kniha má přeci určitou hodnotu, má obrovskou hodnotu, je to dlouhodobá investice. Je zajímavé, že zahraniční zájezdy se nezdají nikomu drahé. Koupíte si zážitek na týden, na deset dní. Knihu si kupujete na celý život, pokud to ovšem není paperback na přečtení do vlaku, který pak necháte na nádraží. Takže pokud chcete investovat do knihy, která vám zůstane na celý život, tak si pořád myslím, že knihy drahé nejsou.

A ještě k té vaší předchozí otázce: všimněte si, že u odborné literatury je drtivá většina titulů vlastně dotována už několik let zpátky. Jsou to výstupy z grantů, je to dotováno různými nadacemi. Takže ano, vydávání odborných knih v malých nákladech je drahé a drahé vždycky bude, a je potřeba prodejní cenu opticky snížit, neboť, a opět se vracím, existuje stále silný pocit, že kniha má být levná. Ale ať si čtenáři porovnejí cenu beletrie a vědecké literatury třeba ve Spojených státech. Ty rozdíl jsou v desítkách procent. Zatímco detektivku v paperbacku pořídíte za dolar, možná i méně, tak vědecká kniha stojí 120 dolarů a nikdo se tomu nediví. Protože i kdyby byla levná, stejně bude zajímat jen malou cílovou skupinu.

→ Zmínil jste velký počet titulů, které u nás vyšly. Je tady ekonomická krize, peněz je stále méně, jak je tedy podle vás možné, že vychází takové množství knih?

Jak je to možné, nevím, říká se už 15 let, že takhle to dál nejde, že to musí někdy prasknout. Myslím, že spousta nakladatelů sice pořád vydává stejný počet titulů, ale v daleko menších nákladech, takže pak nemusí vyprodávat. Ti, co přeženou náklad, okamžitě vyprodávají, čili neděje se to, co v letech 1995 a 1996, kdy se masivně zlevňoval obrovský počet titulů, které končily v Levných knihách. Nakladatelé jsou opatrnější, ale přesto se snaží držet určitý počet vydaných titulů. Zase na druhou stranu, když už jednou vybudujete nakladatelství, pak se vám nechce mít ediční plán, kde je pět knížek na rok, to vypadá velmi smutně.

→ Co považujete za největší slabinu českého knižního podnikání?

Podle mne už zmiňovanou přehlcenost tituly. Spousta čtenářů nebo známých, kteří knihy čtou, říká, že když přijdou do knihkupectví, tak nevědí, co si mají vybrat, a proto raději odcházejí. „Mám volit špatně, nevolím vůbec a koupím si časopis v trafice.“ To je dost časté zdůvodnění. Ta mnohost sortimentu je v tuto chvíli asi kontraproduktivní.

→ A nemyslíte si, že komisi prodej má taky na knižní trh devastující vliv?

Komisi prodej teprve devastující vliv mít bude. Je pravda, že v jiné obchodní branži tento způsob prodeje nenajdete. Je atypický a vede k vysokým skladům u distributorů, u knihkupců a pomalejší návratnosti zpátky k nakladateli, a vlastně tím pádem i k autorovi, který čeká na honorář. Komise jsou příjemné hlavně pro knihkupce a vlastně jim kompenzují malé marže, které třeba u oblečení nebo vín jsou řádově vyšší, ale vzhledem k tomu, že v komisích běží 90 procent obchodu, tak to asi není úplně optimální stav.

→ Mezi jednatřiceti edicemi, do kterých je produkce vašeho nakladatelství rozdělená, je i edice e-knihy. Kdy jste se vydali touto cestou a jakou budoucnost elektronickým knihám předpovídáte?

Já to řeknu naprosto upřímně: jaká bude jejich budoucnost, nevím a netuším. Nevím, jaká bude budoucnost tištěných knih, natožpak elektronických. Nevím, jestli jejich cesty půjdou souběžně, nebo každá půjde jinudy, v každém případě zatím aspoň z toho našeho pohledu je trh v České republice pro e-knihy malý a krade se na něm. Papírové knihy se samozřejmě krádou taky a nejen tím, že se kopírují. Dnes si někdo knihu půjčí

v knihovně, udělá z ní pdf a to dá zdarma na web. Názor některých lidí, a je to možná generační záležitost, že to, co někdo napsal, je přece jenom myšlenka a ta nemá vydělávat, ta má být pro všechny zadarmo, je naprosto scestný. Tito lidé vůbec nechápu, co to je duševní vlastnictví.

V Akademii vydáváme zatím e-knihy omezeně, pokud by však nastal jejich boom, nebojíme se je vyrábět, už jsme si to zkusili na třiceti titulech. Zatím rozhodně asi nebude platit, že cokoli vydáme na papíře, tak to hned vydáme elektronicky. Tipujeme si takové tituly, kde už nejsou autorská práva, nebo naopak, kde autor na souběžném vydání trval. Nedávno jsme vydali memoárovou knihu Fedora Gála, který si vymínil, že zároveň vyjde jako e-kniha. Na druhou stranu jsou taky autoři, kteří si elektronickou knihu vyloženě nepřejí.

→ Jak jste u e-knih kalkulovali cenu?

Podle výrobních nákladů. Není to tak, že e-kniha musí být o třetinu levnější než papírová. Jaký je k tomu důvod? Stejná autorská práva, stejné náklady na překlad, na redakci... Ano, chybějí tam náklady na tiskárnu, ale zase je tam náklad na software, který jsme museli velmi draze vyvinout, aby nám e-knihu uměl vyrobit.

→ Pro jaká zařízení e-knihy připravujete?

Vydáváme e-knihy ve formátu e-pub a v pdf.

→ Máte už i nějakou statistiku prodeje?

Statistika je velmi jednoduchá, jsou to zatím jednotky, maximálně desítky kusů. Nicméně podotýkám, že my nemáme zcela záměrně e-knihy prakticky nijak chráněny. Myslím si totiž, že tvrdá ochrana je nesmyslná, je to věc vývoje, aby se lidé naučili, že i na síti se knihy nekrádou, že se mají koupit. Nejedná se přece o závažné částky. Čili naše knihy nejsou chráněny, představa, že byste v papírové knize, když ji koupíte a pak ji čtete, museli na každou stránku tužkou napsat, ano to čtu já, je odstrašující.

→ Knihovny vždy patřily k obchodním partnerům nakladatelů, ale také k propagátorům četby jejich knih. Přesto se mezi vydavateli objevuje názor, že jim knihovny odebírají případné kupující, dokonce že jsou zkázou knižního trhu. Jaký by měl být podle vás ideální vztah mezi vydavatelem a knihovnou?

Já se na knihovny jako na zkázu knižního trhu rozhodně nedívám. To je nesmysl. Jednak drtví většina lidí podle mého názoru kombinuje – něco

si půjčí v knihovně, něco si koupí. Samozřejmě jsou lidé, kteří výhradně chodí jenom do knihovny, ale knihovna vždy měla na světě své místo a doufám, že to tak bude. Ano, samozřejmě, knihovna koupí jeden výtisk knihy, nebo 10 výtisků, a nabídne ho stovce zájemců, čili sníží mi u té jedné konkrétní knihy obrát, ale zároveň těch sto lidí naučí číst, vnímat tištěné slovo. A každý z nich dříve či později půjde a nějakou knihu si koupí.

→ Takže si myslíte, že vztah mezi nakladatelem a knihovnou by měl být přátelský.

Rozhodně ano. Jediné, co mi vadí a co se na českém knižním trhu v poslední době hodně rozmáhá, je vztah mezi distributorem a knihovnou. Protože některé knihovny nakupují od distribuce, jelikož tam mají o několik procent vyšší rabat. Ekonomicky je to pochopitelné, ale tady si milí knihovníci a knihovnice uvědomte, že tím likvidujete svého knihkupce. Distributor má distribuovat, nikoli prodávat knihovně. Ano, máme volný trh, nelze to zakázat. Distributor vám asi vždycky nabídne výhodnější finanční podmínky, ale nikdy vám nenabídne takový sortiment jako dobrý knihkupec.

V našich prodejnách děláme například pro knihovny službu předvýběru. Známe zaměření té které knihovny a akvizitérka přijde jednou za týden nebo za měsíc a má připravenou hromádku toho, co si myslíme, že by ji mohlo zajímat. Takže už to jen probere, ušetříme jí dost hodin času, protože té knihovně se věnujeme.

→ S kolika knihovnami máte zmíněnou spolupráci?

Asi s třicítkou, většinou jsou to knihovny odborné, například knihovna Židovského muzea, knihovny jednotlivých ústavů Akademie věd, Slovanská knihovna ad.

→ Pokud by měly další knihovny zájem s vámi tímto způsobem spolupracovat, co mají pro to udělat?

Obrátit se přímo na mě. Slevu samozřejmě dáváme taky, i když není tak markantní jako u distributora, ale je tu ta konkrétní práce s každým akvizitérem. Knihy má fyzicky připraveny, může si je v klidu prolistovat, nic ho nezavazuje, že je musí koupit. Podmínky jsou vždy předmětem jednání. Knihovny nemají u nás stejné obchodní podmínky, protože ta, která za rok nakoupí za 3000 Kč, nemůže mít stejné podmínky jako ta, která nakoupí za 50 000 Kč. Ale minimálně každé knihovně můžeme nabídnout vlídné zacházení, což dneska není úplně samo sebou.

→ Bude rok 2012 v Nakladatelství Academia stejně úspěšný jako ten loňský, a jaká překvapení pro své čtenáře připravujete?

No, jestli bude úspěšný, uvidíme, už jsem řekl, že ze sebe nerad dělám futurologa, protože budoucnost je nejistá a západní civilizace má takové tendence pořád vycházet z toho, co už se stalo, a domnívat se, že se to stane podobně. Co když se to stane úplně jinak? Čili nebudu vůbec prognózovat: může být krásný, může být naprosto katastrofální, stát se může cokoli, v každém případě se pokusíme vydat opět kolem stovky titulů a podívám se do edičního plánu, co bych doporučil. Určitě bych upozornil na knihy Stanislava Komárka, které začneme vydávat v nové edici věnované tomuto známému českému profesorovi biologie a spisovateli v jedné osobě. První v této edici bude kniha *Muž jako evoluční inovace? – etologie a životní strategie*. A pokud to dobře dopadne, tak vyjde první svazek sebraných spisů Jakuba Demla, které pro nás připravuje doc. Martin C. Putna jako hlavní editor. Myslím si, že více než 20 let po revoluci je konečně čas na jejich vydání a na nic nečekat. V mé oblíbené ediční řadě Pamět bych doporučil nedávno vydané *Sešity z podivné války* Jean-Paul Sartra, které vyšly česky poprvé. A určitě budou velmi zajímavé také paměti profesora Josefa Forbelského *Svět se mnou, svět beze mě*.

→ V dubnovém čísle Čtenáře jsme otiskli rozhovor s prof. Trávníčkem, s nímž jsme hovořili o čtenářských biografii, které zpracovává. Řekl nám, že vyzpovídal i vás. Mohl byste zmínit i nám některé zásadní okamžiky, které vás přivedly ke čtenářství?

U mě jich bylo několik, zájem narůstal postupně a měnil se jeho obsah. V dětství to začalo dětskými knihami, Karlem Mayem, vědecko-fantastickou literaturou. Ale to hlavní, proč jsem u knih zůstal a proč jsou mou láskou na celý život, je možná období někdy kolem šestnácti sedmnácti let, tedy období, kdy otevřete knihu, začtete se a zjistíte, že skutečně je to jiný svět. Že to, co je okolo, není podstatné. Jste fascinován textem. Člověk si může do čteného příběhu projektovat svůj vlastní příběh, žít tím příběhem. Není to útek, ale opravdu fascinace tím, co dokáže pár znaků sdělit. Umně poskládaných samozřejmě.

Za rozhovor děkuje
LENKA ŠIMKOVÁ a OLGA VAŠKOVÁ

Seminář zvukových knihoven v roce 2012

Již tradičně, se čtrnáctým výročím, se v Městské knihovně v Třebíči konal seminář pro pracovníky zvukových oddělení knihoven ČR, který připadl na úterý 10. dubna. Zúčastnilo se ho 40 zástupců knihoven a na programu byly tři hlavní tematické okruhy.

Foto archiv Měk Třebíč

Nejprve s aktuálními informacemi z Knihovny a tiskárny pro nevidomé Karla Emanuela Macana (dále jen KTN) vystoupil její ředitel Bohdan Roule. Nejvýraznějším bodem jeho příspěvku byla myšlenka umožnit do dvou let všem knihovnám zdarma přístup ke zvukovým knihám v digitální knihovně. Podmínkou pro knihovny by bylo uzavření smlouvy s KTN. Tento projekt je zatím v jednání s Ministerstvem kultury ČR. B. Roule dále hovořil o ukončení převodu zvukových knih na magnetofonových kazetách na formát MP3 výhledově do jednoho roku. Vedoucí úseku Macanovy knihovny Dagmar Turková, stejně jako loni, informovala o občanském sdružení Apogeum a o České televizi vytvářející nové technologie a systémy, které umožňují zrakově postiženým sledování audiovizuálních děl.

Druhým příspěvkem *Seznamte se a možná z toho bude vážná známost* byla prezentace nově vzniklé sekce SKIP ČR – Sekce služeb osobám se specifickými potřebami, kterou představila její předsedkyně Helena Selucká z Knihovny

Jiřího Mahena v Brně. Zajímavé informace je možné najít také na internetových stránkách <http://www.bezbarierova.knihovna.cz>. Cílem činnosti sekce je vést živou diskusi mezi pracovníky a návštěvníky knihoven z řad osob se specifickými potřebami i další odbornou veřejností. Docílit toho, aby se knihovny staly pro klienty se specifickými potřebami důležitým partnerem, na kterého se mohou obrátit s jistotou, že dostanou kvalitní služby. V rámci projektu vznikl také standard Handicap Friendly, který bude připravovat knihovny na to, aby se staly opravdu bezbariérovými ve všech ohledech.

Dále následovaly příspěvky kolegyně ze Severočeské vědecké knihovny Ústí nad Labem. Přednesly je Ivana Pešková – *Dobrovolníci v knihovně* – a dále Jitka Houzvičková, která hovořila o novinkách zvukové knihovny; k oběma přispěla vedoucí krajského metodického oddělení Vladimíra Řeháková. Jednou z představených novinek je zásilková služba, která mimoústeckým čtenářům nabízí na základě jejich objednávky zaslání požadovaných titulů poštou. Zásilky jsou posílány jako slepecký tisk a jsou zdarma. Další novinkou je zdarma poskytovaná donášková služba handicapovaným čtenářům a seniorům ve spolupráci s dobrovolnickým centrem. Dobrovolníci knihovny využívají také k propagaci, například roznášení letáků. A poslední novinkou je namluvený katalog titulů zvukových knih pro nevidomé ve formátu MP3 na CD nosičích.

Jako třetí bod programu proběhl na závěr semináře workshop, kde zazněly příspěvky účastníků o praxi zvukových knihoven, projektech, následovala výměna zkušeností, informace o aktuální situaci knihoven, financování, praktické informace, návrhy spolupráce a mnoho dalších námětů.

PETRA HODANOVÁ • hodanova@svkkl.cz
ALENA MALEČKOVÁ • maleckova@svkkl.cz

Budoucnost nové sekce SKIP aneb Jak se nenechat odradit?

Kdyby nebylo uživatelů, čtenářů, nebyly by knihovny. Tedy, možná by byly, ale prázdné. Knihovna dělá knihovnou skutečností, že nabízí své služby uživatelům. A je jedno, jestli jsou to knihovny například městské nebo specializované. Podle toho, jaké požadavky mají čtenáři konkrétní knihovny, poskytuje jim své služby. Specializované knihovny se zaměřují na pracovníky různých institucí, kteří tyto fondy mohou využívat, městské knihovny zase na širokou veřejnost. Uživatelé zkrátka mohou být různí. Všichni však mají společné cíle. Chtějí získávat poznání, zábavu, nové informace, a to v dokumentech různých typů, které knihovny vlastní.

Mezi uživateli knihoven je i řada těch, kteří mají specifické potřeby. Jsou to uživatelé se zrakovým, mentálním, tělesným znevýhodněním, ale také senioři, maminky na mateřské dovolené, nezaměstnaní. Všechny tyto skupiny jsou poměrně hojně zastoupeny v každé společnosti. A i když nám to někdy nepřijde, jejich požadavky, ať již na služby či jen na komunikaci, jsou různé, specifické. Ve většině případů, jak s těmito lidmi komunikovat, jak jim pomoci se zorientovat v nabídce služeb knihovny, nám radí srdce a jednáme správně. Nikde ale není psáno, že to tak je vždycky. Určitě se i vám někdy stalo, že jste nezareagovali dost pružně, nezvolili vhodné komunikační prostředky. Stává se to nám všem. Jsme přece lidé a směje chybovat. Ve většině případů naše protistrana, klient se specifickými potřebami, nezaváhá a naše „faux pas“ přejde bez povšimnutí.

Zkuste si ale představit sami sebe. Jak málo stačí, aby se z restaurace nebo obchodu, kam chodíme, stalo místo, které už nikdy nechceme navštívit. Někdy to je nápoj pod míru, nepříjemná obsluha, jediné prošlé zboží. Stačí jen málo, aby se člověk rozhodl, že v daném místě není se službami spokojen a že už je nebude využívat. Vždyť je tolik možností, kam jít.

Co můžeme udělat, abychom neodradili naše čtenáře? V první řadě se můžeme v této problematice vzdělávat, buď čtením vhodné odborné literatury, nebo prostřednictvím různých seminářů. Obě s sebou nese své klady i zápory. Pokud si zvolíme literaturu, budou naše znalosti spíše teoretické a je otázkou, zda-li je dokážeme

převést v praktické dovednosti. Druhou formou jsou různé semináře, kde se můžeme seznámit s praktickou zkušeností při práci s klienty se specifickými potřebami. Ruku na srdce: Kolik takových seminářů za posledních pět let jste navštívili? Pokud jeden nebo žádný, jistě to nebude z důvodu, že by to nebylo potřeba. V naší profesi je řada faktorů, které nám brání v dalším vzdělávání v této oblasti, ať již prostřednictvím literatury nebo seminářů. Přesto se nyní otevírá cesta, která by mohla být vhodným kompromisem pro obojí. Jak pro formu vzdělávání, tak pro praktickou transformaci znalostí na dovednosti.

Na sklonku roku 2011 schválil Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR vznik nové odborné sekce – Sekce služeb osobám se specifickými potřebami. Ta vznikla na základě studentské iniciativy z let 2010–2011 Kabinetu informačních studií a knihovnictví Filosofické fakulty Masarykovy univerzity jako projekt s názvem *Bezbariérová knihovna.cz*. Brzy jsme zjistili, že problematika, kterou se v projektu zabýváme, zcela přesahuje rámec studentského předmětu a týmu, jenž na něm pracoval. V rámci něj jsme chtěli vybudovat portál, kde budou moci knihovníci sdílet své zkušenosti s klienty se specifickými potřebami, vzájemně si radit, ale i nacházet pomoc v teoretických příspěvcích veřejnosti, odborníků i knihovníků. Najít zde doporučení na zajímavou literaturu, spolupracující organizace či grantové výzvy. Naším cílem ale nebyla jen virtuální podpora. Rozhodli jsme se, že zkusíme před knihovny postavit charakteristiku bezbariérové knihovny a jejích služeb. Za pomoci odborníků, kteří spolu-

pracují s klienty se specifickými potřebami, knihovníků i samotných klientů jsme chtěli definovat, jaké služby by knihovna měla poskytovat, aby byla pro klienty se specifickými potřebami „handicap friendly“. Toto označení dalo název i standardu, který v současné době dostal své konkrétní obrysy.

Přítom to není jen otázka velkých a moderních knihoven, existuje řada způsobů, jak naplnit jednotlivé body standardu, které byly zatím definovány pro uživatele se zrakovým, mentálním, tělesným a sluchovým znevýhodněním. Ke standardu vzniká metodika, jež detailně rozvádí jeho jednotlivé položky a nabízí možná alternativní řešení pro velké i malé knihovny.

Nově vzniklá sekce převzala aktivity studentského projektu, které nadále v širším týmu a s podporou knihovnické veřejnosti naplňuje. Od svého vzniku získává nové a nové zájemce, kteří se chtějí podílet na její činnosti a kterým tato problematika není lhostejná. Pokud byste měli zájem se do aktivit zapojit, budeme jen rádi. Přihlášku najdete na <http://kuc.cz/u9y4ab>.

Iniciativa, která vznikla jako studentský projekt, je nyní převedena do knihovnického světa. Společnými silami, se stávajícími i novými partnery, budujeme půdu pro knihovny, které mohou být bezbariérovými a získat logo, jež jim umožní dát o sobě více vědět svým klientům se specifickými potřebami.

Standard i jeho metodika navazují na *Koncepci rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015* i další legislativní dokumenty, včetně knihovního zákona.

V roce 2012 plánuje Sekce pokračovat v tvorbě metodiky ke standardu a následně jeho uvedení do praxe. Ke zvyšování informovanosti knihovnické i čtenářské veřejnosti jsme naplánovali tři jednodenní semináře, které se věnují problematice komunikace a nabídky služeb klientům se specifickými potřebami. První již proběhl 29. března v Praze, druhý následoval 14. května ve Svitavách a třetí nás čeká 13. listopadu v Brně. Každý seminář je svou náplní trochu jiný, nicméně jejich součástí jsou teoretické i praktické příspěvky lektorů, kteří mají přímé zkušenosti s klienty se specifickými potřebami a mohou nám poradit, jak vylepšit služby knihovny a stát se pro naše uživatele důvěryhodným partnerem. Budeme pak připraveni reagovat na požadavky našich klientů nejen na „základě našeho srdce“, ale i znalostí, které můžeme získat a navzájem sdílet. Nebude se nám pak ani stávat, že naše uživatele odradíme, protože my – knihovny budeme tím správným místem, kam mohou přijít.

Více o činnosti nové sekce najdete na: <http://bezbarierova.knihovna.cz/>, <http://www.skipcr.cz/odborne-organy/sekce-sluzeb-osobam-se-specifickymi-potrebami>.

Standard Handicap Friendly

ROVNÝ PŘÍSTUP

Ve světě existuje mnoho dokumentů a doporučení, které řeší problematiku přístupu k informacím a službám knihoven pro uživatele s různými handicapem jak na národních úrovních, tak i s mezinárodním dosahem.¹ V České republice podobné dokumenty prozatím chybějí, přestože i zde se rozvíjejí služby znevýhodněným uživatelům.² Nedostatek jednotných postupů a doporučení může vést mimo jiné k neefektivnímu vynakládání času a prostředků knihoven nebo k mylnému dojmu, že oblast služeb uživatelům se specifickými potřebami je pouze okrajovou záležitostí.

Standard Handicap Friendly původně vznikl v rámci studentského projektu Bezbariérová knihovna realizovaného na Masarykově univerzitě v Brně.³ Idea vytvoření Standardu přesáhla rámec studentského projektu; na jeho tvorbě se podíleli externí odborníci a zástupci organizací sdružujících nebo zastřešujících znevýhodněné osoby. Vzhledem k časové náročnosti tvorby Standardu převzala po skončení původního studentského projektu práci na něm Sekce služeb osobám se specifickými potřebami, ustavená v rámci SKIP ČR na sklonku roku 2011, v níž nyní pracuje také část jeho původních tvůrců. Standard byl dokončen v dubnu 2012 a jeho text bude k dispozici na portále bezbarierova.knihovna.cz.

splňovat, aby byla k osobám se specifickými potřebami uživatelsky vstřícná a zajistila jim rovné podmínky“.

Standard vychází z předpokladu, že informační bariéry, které uživatelé s postižením či jiným znevýhodněním musejí překonávat, jsou mnohem větší než u běžných uživatelů knihoven. Nestačí tedy, aby znevýhodnění uživatelé měli při přístupu k informacím podmínky totožné s ostatními uživateli. Rovný přístup musí v tomto případě znamenat aktivní vytváření různých opatření, vyrovnávajících podmínky znevýhodněných uživatelů – jinými slovy „překlenutí“ informačních bariér. Zároveň Standard bere ohled na místní podmínky – všechna opatření mají být podnikána s ohledem na komunitu a její skutečné potřeby.

Konkrétní požadavky Standardu jsou rozděleny do osmi oblastí, zahrnujících kromě obecných předpokladů:

- Požadavky na personál, jeho znalosti a komunikační dovednosti, školení, zvyšování kvalifikace, přítomnost speciálně vyškoleného pracovníka/asistenta v závislosti na místních podmínkách.

Požadavky a cíle standardu

Motivací Standardu je požadavek na zajištění rovného přístupu k informacím pro všechny bez rozdílu, zakotvený také v § 2a knihovního zákona (zákon č. 257/2001 Sb.). Cílem Standardu je „postihnout specifika práce s uživateli knihoven se specifickými potřebami, navrhnout vhodná opatření a stanovit kritéria, která by měla knihovna

ODKAZY:

- 1) – DAY, John Michael, ed. *Guidelines for Library Services to Deaf People*. 2. ed. Hague: IFLA Headquarters, 2000. 25 s. IFLA Professional Reports, ISSN 0168-1931; No. 62. ISBN 90-70916-74-6.
– PANELLA, Nancy Mary, ed. *Guidelines for Libraries Serving Hospital Patients and the Elderly and Disabled in Long-Term Care Facilities*. 1. ed. Hague: IFLA, 2000. 48 s. IFLA Professional Reports, ISSN 0168-1931; No. 61. ISBN 90-70916-73-8.
– IRVALL, Birgitta a NIELSEN, Gyda Skat. *Access to libraries for persons with disabilities – Checklist*. Hague: IFLA Headquarters, 2005. 18 s. IFLA Professional Reports, ISSN 0168-1931; No. 89. ISBN 90-77897-04-6 a další.
- 2) HOUŠKOVÁ, Zlata a PILLEROVÁ, Vladana. Služby knihoven pro zdravotně znevýhodněné: informace o průzkumu. *Knihovna: knihovnická revue*, 2008, 19(2), s. 76–95. Dostupné také z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna82/82076.htm>. ISSN 1801-3252.
- 3) BABIRÁDOVÁ, Markéta, Eva KLUČINOVÁ, Zdena ROUSKOVÁ a Helena SELUCKÁ. Bezbariérová knihovna.cz. *Inflow: information journal* [online]. 2011, roč. 4, č. 10 [cit. 2012-05-04]. Dostupné z [www: http://www.inflow.cz/bezbarierova-knihovnac](http://www.inflow.cz/bezbarierova-knihovnac). ISSN 1802-9736.

Pozvánka na seminář knihovníků muzeí a galerií do Uherského Hradiště

Ve dnech 4.–6. září 2012 se uskuteční již 36. seminář knihovníků muzeí a galerií, který tradičně připravuje pro své členy i zájemce z řad odborné veřejnosti komise knihovníků při AMG ČR. Organizace letošního semináře se ujalo Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Odborný program bude rozdělen do několika základních bloků – **Věcné zpracování, Zkušenosti s granty, Expozice a výstavy literární a knižní kultury a Ochrana sbírkových fondů v muzejních knihovnách**. Vysoce aktuální témata přiblíží účastníkům jako obvykle přední odborníci v problematice a zástupci ústředních institucí. K bloku Expozice a výstavy literární a knižní kultury je připravena panelová diskuse. Seminář svou účastí podpoří zástupci Asociace muzeí a galerií České republiky a Sdružení knihovníků muzeí a galerií České republiky. Odborná úroveň semináře je garantována zástupci Ministerstva kultury České republiky a odborníky z ústředních institucí, jako jsou Národní knihovna, Knihovna Národního muzea, Památník národního písemnictví a další.

Program semináře a přihlášky jsou zveřejněny na stránkách Slováckého muzea (www.slovackemuzeum.cz), Asociace muzeí a galerií ČR (www.cz-museums.cz pod záložkou Knihovnická komise) a Knihovny Uměleckoprůmyslového muzea (www.knihovna.upm.cz). Případné dotazy zodpoví hlavní pořadatelka Mgr. Iveta Mátllová ze Slováckého muzea v Uherském Hradišti (iveta.matlova@slovackemuzeum.cz). Přihlášky odesílejte nejpozději do 10. 7. 2012.

ŠTĚPÁNKA BĚHALOVÁ behalova@mjh.cz

- Fond a služby knihovny (speciální fond pro znevýhodněné osoby, informace o problematice znevýhodnění, nabídka speciálních a dálkových služeb, wi-fi připojení, služba doručování dokumentů).
- Technické a materiální podmínky, především odstranění fyzických bariér, pořízení speciálního technického vybavení, vytvoření názorného orientačního systému.
- Webové stránky knihovny: jednak jejich přístupnost, jednak dostupnost informací o službách (včetně speciálních) a informačních zdrojů k problematice znevýhodnění.
- Spolupráci s organizacemi, které pracují s handicapovanými uživateli (organizace zastřešující, sdružující, pomáhající, vzdělávací); to přispívá také k efektivní propagaci knihoven a jejich služeb.
- Přístupnost akcí, doporučení vhodných typů akcí pro znevýhodněné uživatele.
- Nadstandardní požadavky, především aktivity přispívající k integraci znevýhodněných jedinců do většinové společnosti.

Metodika a certifikace

Standard je definován v obecné rovině. Vzhledem k návaznosti na omezené možnosti studentského projektu jsou v současné době řešeny ze širokého spektra znevýhodněných uživatelů pouze:

- osoby s postižením zraku,
- osoby s postižením sluchu,
- osoby s tělesným postižením,
- osoby s mentálním postižením.

Konkrétní požadavky specifické pro jednotlivé skupiny znevýhodnění jsou podrobně rozpracovávány v navazujících dílčích metodikách. První čtyři pro výše uvedené skupiny by měly být dokončeny v průběhu roku 2012. Do budoucna se uvažuje o rozšíření na další skupiny znevýhodněných uživatelů.

Vize Standardu zahrnuje možnost udělovat knihovnám certifikát kvality v oblasti služeb už-

vatelům se specifickými potřebami podle kritérií rozpracovaných v metodikách. První certifikáty na základě Standardu Handicap Friendly by mohly být udělovány od roku 2013.⁴ Lze předpokládat, že certifikace bude probíhat ve spolupráci s dalšími programy zaměřenými na přístupnost různých služeb pro uživatele s postižením.

Možnosti využití Standardu s ohledem na Koncepti rozvoje knihoven na léta 2011–2015

Ve stejné době, kdy vznikal Standard Handicap Friendly, byl dokončován také vládní dokument *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 až 2015*, který řeší problematiku uživatelů s postižením či dalším znevýhodněním v dílčím cíli 13. Zde je formulován požadavek „zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb, prosadit kritérium bezbariérovosti služeb knihoven jako kritérium hodnocení kvality“.

Východiskem tohoto cíle je požadavek knihovního zákona na rovný přístup k informacím, přičemž je zde zdůrazněn rovný přístup nezávisle na sociálním a ekonomickém postavení, náboženském vyznání, na zdravotním stavu nebo věku, na velikosti obce, příslušnosti k menšinám apod.⁵ Jednou z aktivit k jeho dosažení je promítnutí principů bezbariérovosti do standardů, dotačních programů a do hodnocení kvality VKIS.⁶ Ačkoli koncepce rozvoje knihoven byla zveřejněna teprve nedávno, Standard Handicap Friendly vycházející ze stejných předpokladů je již připraven a dílčí metodiky jsou rozpracovány. Nabízí se tedy možnost použít jej jako kritérium hodnocení kvality služeb knihoven v oblasti práce se znevýhodněnými uživateli. Prozatím je Standard rozpracován pouze pro čtyři skupiny uživatelů s postižením; lze však uvažovat o rozšíření i na další skupiny znevýhodněných uživatelů, např. seniory, sociálně vyloučené osoby, příslušníky minorit a další.

Význam Standardu přesahuje pouhé možnosti certifikace a hodnocení knihoven. Ne všechny knihovny budou moci okamžitě splnit jeho požadavky, avšak jako takový přináší návrhy vhodných opatření. Může tak posílit povědomí knihovníků a informačních pracovníků o této problematice, a tím přispět ke zlepšení dostupnosti

a rozšíření „služeb knihoven pro handicapované občany i národnostní menšiny, nezaměstnané a další znevýhodněné sociální skupiny“⁷.

EVA CERNIŇÁKOVÁ cernin@jabok.cz

- **ODKAZY:**
- 7) Srov. ČESKÁ REPUBLIKA. Ref. 6, s. 22.

POSTŘEHY – NÁZORY

MILADA PÍSKOVÁ milada.piskova@fpf.slu.cz

Jaký má být knihovník 21. století?

Úvahy o pracovním a morálním profilu českého knihovníka jsou stejně staré jako tato profese sama. Mají teoretický, ale i praktický charakter, který vychází ze zkušeností prověřených více než sto lety. Nestor českého knihovnictví Z. V. Tobolka například říká: „Zdar knihovny jest závislý na zdatnosti zaměstnanců knihovny. V naší republice název knihovníka náleží v knihovnách vědeckých a administrativních silám, majícím vysokoškolské vzdělání, v knihovnách veřejných pak jen těm zaměstnancům, kteří prokázali zkouškami znalost písemnictví a knihovnické správy [...] Ani v jedné knihovně neměl by býti knihovníkem ten, kdo nemá lásky ke knihovnickému povolání [...] Každý, kdo je knihovníkem, měl by býti vzorem pořádku, dochvilnosti a přesnosti, poněvadž neúprosný pořádek, dochvilnost a přesnost jsou základy každé dobře fungující knihovny [...] Knihovnické povolání vyžaduje si dnes veliké píle, veliké vytrvalosti a trpělivosti, znalost duše toho, jenž četbu hledá, a vlastnosti pravého pedagoga, který ochotou, laskavostí, kritickým rozhledem, úslužností dovede čtenářovi zodpovědět, studium mu usnadnit a k četbě získat. Knihovník dnešní doby musí býti pracovníkem hbitým, čiperným, obratným, zdvořilým, svědomitým, přesným, energickým, činorodým, dobré paměti, výborné soudnosti, praktického rozhodování, jež řídí se vždy důvody věcnými, ne pohnutkami osobními. Musí to být člověk lidský, mravně vysoko stojící, ušlechtilé povahy, kulturní a encyklopedicky vzdělaný.“ (TOBOLKA, Z. V. aj. *Československé knihovnictví*).

Psal se rok 1925, když vyšla tato „bible českého knihovnictví“, odborné vzdělávání knihov-

níků bylo na samotném začátku, ale už tenkrát bylo zřejmé, že k osobním kvalitám knihovníka přistupuje nezbytně všeobecné a odborné vzdělání, orientace v české a světové literatuře.

Od dob Tobolkových se mnohé změnilo. Obor Knihovnictví se dnes studuje v několika variantách na středních a vysokých školách, pojem celoživotního vzdělání v knihovnách už dávno zdomácněl. K oborům společenskovědním přibýly disciplíny technické a informatické, nadešel věk nové, elektronické formy knihy. Požadavky na odborné vzdělání knihovníka se stále zvyšují a mnohem více platí také konstatování, že knihovnická práce je nejen povoláním, ale také posláním. Jestliže se ve 20. letech 20. století uvažovalo o využití žen v knihovně především „k pomocné službě knihovnické“, v současnosti ženy v knihovnách dominují, a to i v těch nejvyšších funkcích, stejně jako na knihovnických školách.

Profese knihovníka patří tradičně k těm nejúšlechtlejším. Od prvopočátku jsou knihovníci vnímáni veřejností jako lidé sečtělí, vzdělaní a laskaví. Jednadvacáté století přineslo do jejich profese nové nároky, a tak se opět, tentokrát v celosvětovém měřítku, začalo uvažovat, co by mělo být v moderní době podstatou knihovnické práce, jak by měl vypadat knihovník 21. století.

V roce 2006 vydala varšavská univerzita antologii národních etických kodexů knihovníka – (*Kodeksy etyl bibliotekarskej na swiecie*. Varšava: Nauka-dydaktika-praktyka). Kolektiv autorů a překladatelů zde přibližuje čtenáři etické normy knihovníků z 61 zemí světa. Je to čtení velmi zají-

ODKAZY:

- 4) Za tímto účelem byla v rámci projektu Bezbariérová knihovna vypsána soutěž na logo Handicap Friendly, srov. BABIRÁDOVÁ, Markéta, Eva KLUČINOVÁ, Zdena ROUSKOVÁ a Helena SELUCKÁ. Bezbariérová knihovna.cz. *Inflow: information journal* [online]. 2011, roč. 4, č. 10 [cit. 2012-05-04]. Dostupný z [www: http://www.inflow.cz/bezbarierova-knihovnac](http://www.inflow.cz/bezbarierova-knihovnac). ISSN 1802-9736.
- 5) ČESKÁ REPUBLIKA. Koncepce rozvoje knihoven na období 2011–2015 včetně internetizace knihoven: knihovny pro Evropu 2020. 2012 [cit. 2012-05-04]. Dostupné z [www: http://www.mkcr.cz/assets/zpravodajstvi/zpravy/Koncepce_rozvoje_knihoven_2011-2015.pdf](http://www.mkcr.cz/assets/zpravodajstvi/zpravy/Koncepce_rozvoje_knihoven_2011-2015.pdf), s. 21. 2012.
- 6) ČESKÁ REPUBLIKA. Ref. 6, s. 22.

navé. Není samozřejmostí, že by největší a nejvyšší země měly nejrozsáhlejší kodexy. Zaujal nás etický kodex Velké Británie, země, kterou se inspirovali zakladatelé českého a slovenského knihovnictví. Hned v úvodu si sestavovatelé položili otázku, proč je potřebný takový kodex v moderní době. Je zde uveden i kontakt na Knihovnickou asociaci, kam se knihovník může obrátit v případě dotazů. Knihovnická profese má v tomto případě dvě podoby: knihovník a informační pracovník. Kupodivu tento kodex není přístupný na internetu.

Podrobně rozpracovaný je také maďarský kodex. Zdůrazňuje např. respektování lidských práv, demokratických principů, intelektuální svobody a právo na dostupnost informací.

Kodexy afrických a asijských zemí naznačují stav a úroveň zdejších knihoven, jejich místo v daném společenském zřízení.

Etický kodex českých knihovníků (dostupný na adrese <http://skip.nkp.cz/CoKodex.html>) byl přijat na sjezdu SKIP ČR v Jindřichově Hradci v roce 2004. Je stručný, hutný a jasný. Rozvoj mezinárodní komunikace přinesl nezbytnost znát dokonale světové jazyky, rozvoj výpočetní techniky vyžaduje informační gramotnost, a to nejen u knihovníků, ale i u čtenářů/uživatelů. Zajímavý je také požadavek vzájemné solidarity knihovníků při řešení složitých situací v případě, že byly ohroženy principy etického kodexu.

Tobolkovy zásady a principy jsou ovšem nadčasové.

Úplná a konečná zpráva o letošní dvanácté společné pohádkové Noci s Andersenem,

jak se udála v pátek 30. března 2012 na 1180 místech Čech, Moravy, Evropy i jinde...

Hned na počátku musíme objasnit, že jsme k jejímu sestavení použili výtahy z více než 4238 e-mailů, z nichž většina už odpudla do internetového nebe a jen ty nejlepší perly budeme jako nejcennější poklady ukrývat, co nejdéle to půjde... Ze všech zpráv číší pozitivní energie, elán, spontánnost, pohoda, nadšení a další radosti, které dospělí organizátoři dokázali přenést do knihoven, škol, družin, ústavů, domů dětí, kluboven, hasičáren, nemocnic, zoo, kin, divadel, kostelů, far, věží i hradů, zkrátka všude tam, kam letošní spáče pozvalo noční čtení pohádek. „Posláním noci bolo predovšetkým to, aby deti pochopili, že čítanie kníh nie je prežitkom, ale obohátí ich život po mnohých stránkach,“ píše školská knižnica Turzovka.

Tak pojďme společně probrat to, co letošní pohádková noc přinesla a na co už jen vzpo-

míná 44 067 dětí a 17 701 dospělých. Po jejich sečtení zjistíme, že bychom v tuto noc společně obydleli jedno větší město s cca 61 767 obyvateli. A to mezi tyto řádné evidované obyvatele nejsou započítány návštěvy, hosté, personál škol a knihoven, hasiči, policisté, kteří pomáhali s programem, hlídali naše malé svěřence, a spočítat je nikoho nenapadlo. Spočítat se nedali také všichni živí tvorové, z nichž nejvíce jsou hlášeni psi, služební i domácí mazlíčci. A to už nemluvíme o všech plyšových zvířátkách a v noci vyrobených lichožroutech, těch bylo v řádech tisíců, což určitě potěší jejich autory Pavla Šruta a Galinu Miklínovou.

Největší výskyt žijících a čtoucích autorů hlásí z knihkupectví Ivony Březinové: „Zdravíme všechny dospávající. My se ke spánku teprve chystáme, protože ve Fantazii se s Andersenem

nespalo, tam se celou noc od 18.00 do 6.00 hod. poctivě bdělo a hlavně četlo, vyprávělo, hrálo na kytary a zpívalo. Sešlo se nás celkem 19 – sami dospělí. Ale i my máme rádi Andersen a chceme si užít jeho narozeniny. Za Alenu Ježkovou, Danielu Krolupperovou, Elišku Perlíkovou, Ivanu Hutařovou, tři Jiří (Bergmana, Fixla a Weinberga), Mirka Palmeho, Tomáše Kříkavu, Zuzanu Frantovou a úžasný divadelní soubor PULS pod vedením Lucky Radimerské Vás zdraví Ivona Březinová, která právě pádí do postele...“

Ale zbylo i na další – rádi se podělíme o seznam autorů, kteří o letošní pohádkové noci četli dětem, náš výčet není a nemůže být úplný, někteří ještě své hosty neprozradili. Ze známých to byl např. básník Denis Jerie v ZŠ B. Hrabala v Praze 8, spisovatelka Zuzana Pospíšilová v ZŠ a MŠ MUDr. E. Lukášové v Ostravě Hrabůvce, Zuzana Špůrová v Památníku národního písemnictví v Praze, ilustrátorka Lucie Seifertová v Dobšicích, Pavel Čech v MŠ Kněževě, spisovatel Jiří Svoboda v MěK Znojmo, spisovatelka Andrea Gregušová a hádankář Jozef Zrnec v Trnave. V Čadci četla ilustrátorka Michaela Velišková, ve Vřesové u Sokolova Dáda Patrasová, Antonín Ošťádal v Němčicích nad Hanou, Jan Sviták z Holešova přijel do Milovic, v zoologické zahradě v Jihlavě četl Pavel Bezděčka, spisovatelka Gabika Futová v Knižnici P. O. Hvězdoslava v Prešove. Liptovská knižnica G. F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši hlásí slovenského spisovatele Pavla Dobšinského v podání spisovatele Petra Vrlíka, ZŠ Brána jazyků v Praze 1 hostila spisovatelku Markétu Baňkovou, Městská knižnica Handlová Petra Kubicu. Spisovatelka Daniela Krolupperová četla dětem v ZŠ Hanspaulka Praha 6, Jiří Fixl v ZŠ Poláčkova Praha 4, spisovatel Roman Brat a ilustrátor Miro Regatko v Hornozemplínskej knižnici Vranov nad Topľou. ZŠ Prosetín přivítala k čtení Andersenových pohádek herce Josefa Somra. Český rozhlas v Praze pozval herce Josefa Dvořáka, herce Richarda Tršťana a soubor Buchty a loutky. A nesmíme zapomenout mezi nejvýznamnější hosty započítat i velvyslance Dánského království v Praze Ole E. Moesbyho, který se letos vypravil do Městské knihovny v Rokycanech, kde

četl více než 160 dětem. Paní Hana a Tina z velvyslanectví pak navštívily a prezentovaly Dánsko v ZŠ Roztoky u Křivoklátu a konzulka Dánského království v ČR Lise Schouboe v Městské knihovně v Praze. Velvyslanec ČR Zdeněk Lyčka poslal z Dánska spícím dětem svoji zdravici.

Dost prózy, přichází verš:

*Vítáme tě Andersene, zůstaň s námi chvílku déle.
Všechny knížky přečteme, a potom hned usneme.
Spacáky máme na zemi a pohádky mezi dlaněmi.
Na chvíli být pasáčkem či Kajem, procházet se
pohádkovým rájem.
A teď máme nový sen, ať se vrátí Andersen.*

Napsali autoři z gymnázia v Praze 9, ulice Vybíralova

Andersen opravdu přišel, kolikrát, na to naše matematika nestačí, ale věřte, že v plné kráse se objevil minimálně na 800 místech. „V Trmicích vzal letošní zábavu do rukou dánský pohádkář, neodhodil po čtecí části plášť, neodjel zpět do Kodaně, ale dětem o sobě hodně vyprávěl, předváděl pantomimu, soutěžil s nimi, děti bavil a tancoval.“ V Ústeckém kraji ve Velkém Březnu: „Vystoupil z parníku, ve kterém plul po Labi do Drážďan a čekal na nás v nedalekém zámku, aby nás ve svém cylindru provedl zámkem.“ Z Březové u Berouna hlásí, že: „...najednou někdo zabušil na dveře, a nebyl to nikdo jiný než sám Andersen. Pěkně nás vyděsil, ale pak se představil a děkoval nám, že slavíme

jeho narozeniny. Jediná překážka byla, že mluvil jen anglicky, dánsky to na nás našťastí nezkoušel. Nezdržel se dlouho...“ „Pan Andersen powital zaproszonych gości, a następnie bardzo ciekawie opowiedział o sobie, swoim dzieciństwie, swoich marzeniach i zapraszał gości do czytania jego baśni. GBP w Zyrakowie.“ Do Uherského Brodu přišel Andersen v ojedinelém doprovodu J. A. Komenského a oběma pánům

PLZEŇ

se podařilo přesvědčit přítomné děti v muzeu, že pohádky četl i učitel národů. V Třinci se v nejtajnější zahradě děti mohly setkat se samotným panem Andersenem a zahradním trpaslíkem, oba vypadali „jako bychom je právě vyrušili z nějaké záhadné zahradnické činnosti“. Konalo se mnoho průvodů, zde je zmínka o jednom z nich: „Dobříšské děti se vydaly na pyžamový průvod městem, s transparentem Noc s Andersenem a za pokřiku hesel *My spíme v knihovně* a *At žije Andersen, At žije knihovna* prošly náměstím a opravdu je nebylo možno přehlédnout.“

Letos byl jubilat Jiří Trnka oslavován na spočtených 789 místech, a kreativita organizátorů neznala mezí. „Veliký dík posíláme do Kostomlat, jejich písnička nám s představením Jiřího Trnky pomohla a hlavně se dětem líbila,“ píší z Police nad Metují. Kamenice nad Lipou zase prozradila, že díky pěti odvážným klukům se těžkými železnými dvířky dostali do Trnkovy Zahrady plné fantazie a dobrodružství. Připomněli si osudové setkání Jiřího Trnky s Josefem Skupou. Spejbla a Hurvínka připomněli v Praze-Petřinách. V MěK Kladno byl večer motivován také tímto výročím a jako host děti pobavil pplk. Hradní strážce ČR, který si s dětmi zazpíval. V Týnci nad Sázavou se děti na osla-

vu narozenin pana Trnky na chvíli proměnily v malíře a na 150 balonků namalovaly 150 veselých ksichtíků. Z Týna nad Vltavou z Malé Strany hlásí, že naslouchali příběhům pěti kamarádů a zkusili nahlédnout do vlastní zahrady fantazie. Stejně dobrodružství jako parta kluků v Zahradě Jiřího Trnky mohly prožít také děti v Javorníku, kde potkaly velrybu a kocoura, hledaly ukryté trpaslíky a celá kouzelná noc byla zakončena objevením kouzelné velrybí truhlice plné pokladů. V Děčíně si přečetli začátek knihy a když pan knihovník předváděl zlého našťavaného kocoura a spustil přívál nadávek, nemohla se děcka ubránit smíchu. V Knihovně města Olomouc zase kocoura-simulanta přemísťovali trakařem, se slony hráli popletené divadlo a nakonec hledali klíče ke dveřím, za kterými byl poklad. Víme, že v Zahradě žila sečtělá velryba, v Petřvaldu pro ni vyráběli obří časopis, aby měla co číst. Trnkova Zahrada inspirovala děti k pohybovým soutěžím také např. v ZŠ Kamenná. V Králíkách soutěžili také a zde jako dáreček dostal každý knihovnicemi namalovaný hrníček s kocourem ze Zahrady. Ve Veselí nad Moravou se spáči z knihovny i její pobočky podívali na Trnkovy filmy a poté se děti ve skupinkách rozešly po městě s úkolem najít předzahrádku, poznat kvetoucí rostliny a oslovit kolemjdoucí s otázkou, kdo to byl Jiří Trnka. A věděli všichni! Trnkovy a Karafiátovy *Broučky* také připomínala řada knihoven a škol,

TŘINEC

např. v Poběžovicích, Žihli, Radošovicích, v dětském oddělení Pohádka v Knihovně Hradce Králové, Zášové. „Zapálili jsme světýlka v lampionech a vydali se na mrazivou a větrnou cestu k MIK, tam za odměnu dostaly děti záložku do knihy.“ Z Rakovníka píší: „Převlečení do kostýmů brouků, broučků a jiného hmyzu jsme za-

hájili brouččí olympiádu na kniholympijském stadionu v místním parku. V Rakovníku děláme všechno minimálně na 120 %, teda aspoň podle následné vyčerpanosti zúčastněných dospělých...“ Broučci mezi knihami zářili v Knihovně města Ostravy pobožce Závodní-Hrabůvka. „Kdybyste jen viděli jejich krásné lucerničky, které si v knihovně vytvořili! A ta blikající světýlka v nich! Déšť nás vůbec neodradil a všichni jsme se vydali na společnou vycházku do okolí. A tam, kousek od knihovny, ve starém stromě na nás čekala sladká odměna. To bylo radosti! Jásot broučků a zář nádherně svítících lucerniček.“ Pohádkově naladěni se vydali z MěK Louny na Broučkovu noční cestu, na kterou si posvětili lampiony, cesta je zavedla k Vrchlického divadlu, kde se svítilo a čekal na děti čert (ředitel divadla), který je provedl po běžně nepřístupných místech budovy.

Mezi letošní jubilanty patří i národem milovaná Božena Němcová, jejími knížkami se nočně inspirovali např. v Lipníku nad Bečvou, Kyjově, Pavlovicích u Přerova, Vlčici, Velkém Oseku, Protivanově, Moravské Třebové, Vnorovech, Hoštejně, snad jsme na nikoho nezapomněli... V Kamenickém Šenově se s pohádkou *Neohrožený Mikeš* vypravili od statečného kováře ke kováři uměleckému. „Již od začátku týdne děti četly pohádky od Boženy Němcové, malovaly obrázky, sledovaly pohádky a připravovaly si divadelní představení,“ napsali ze ZŠ Most Svážná ulice. V Nové Roli byly tématem pohádky Boženy Němcové a draci, děti vymyslely příběh, namalovaly ilustrace, vypravily se na noční výpravu za dračím vejcem, v němž byla ukryta lízátko, jejichž tyčky svítily. Do knihovny se vracel svítící průvod.

Do Mískovic se přišla podívat Babička od Boženy Němcové, uctila všechny chlebem a solí a oni jí za to přečetli kapitolu z knihy Petry Braunové. Nocležníci v Boru odešli na čtení kapitolky z knihy do kostela a když za zvuku varhan četli text *O chlapci, který spadl z nebe*, pětiletá nocležnice Eliška náhle pronesla: „Anděl!“ Kapitolka z dosud nevydané knihy měla veliký úspěch, slyšeli ji minimálně v 759 místech Evropy i zámoří, v češtině, polštině i slovenštině. A všichni malí i velcí spáči už netrpělivě strádají penízky na knížku Petry

Braunové s ilustracemi Tomáše Řízka, která má koncem roku teprve vyjít.

Zdeněk Miler a krteček letos opět nocovali také, bylo to např. ve Dřešíně, Vědomicích, Kuričim, Příbrami, ZŠ Křiby ve Zlíně, velké oslavy proběhly v Šumperku, kde se zase sešli v kině.

RADSLAVICE

Letošní 55. výročí krtečkových příběhů si připomenuli v ZŠ Obecnice. Staňkovicé děti objevily, že krteček byl ve vesmíru a že ho znají a milují děti na celém světě. V ZŠ Svážná v Brně se děti spolu s krtečkem, myškou, zajíčkem (které představovaly studentky informačního studia a knihovnictví) houpaly na vysokém stromě, prolézaly trnkovým keřem, stavěly krtčí hromádku a dělaly mnoho aktivit, aby se unavily. Mezitím mohly alespoň na malou chvíli sledovat semifinálové utkání mezi Kometou a Plzní, kterým žilo celé město...

Naši spáči jsou pozorní a nezapomněli ani na 125. výročí narození Josefa Čapka, jmenujeme za všechny MěK Humpolec, kde se ke slovu dostal také Jan Skácel... V duchu pejska a kočičky se odvíjel program v Podolí, kde s přibývajícím tmou pohádkoví hrdinové odešli na kutě a děti se vydaly pro poklad. Obrázky těchto malých hrdinů mnohde ozdobily speciálně vyráběná noční trička. „Letošní pohádková noc se v příbramské knihovně na Březových Horách nesla v duchu zvířátek. Cestou necestou, hlavně ne po silnici, děti vyrazily do psího útulku Maják, aby odevzdaly sbírku pro opuštěné pejsky. Děti poctivě šlapaly a ve svých batůžcích nesly zásobu psích pamlsků. Zážitek to byl pro všechny opravdu úžasný!“ Tachovské děti zase potěšila návštěva z psího útulku se dvěma pejsky. Z Višňové prozradili, že jejich hostem byl Mjr. Aleš Jehlička, dvojnásobný mistr republiky v policej-

ním mistrovství psů se služebními psy. Některé děti v Rožnově pod Radhoštěm po ukázce dogdancingu přemýšlely, jak vše naučí své domácí mazlíčky... Čtyři pejsci a canisterapie potěšili kluky výchovného ústavu v Dřevohosticích, kde si také při petrolejce četli Dobšinského pohádky (a pak že děti nechtou!).

Naše akce k podpoře dětského čtenářství dovedla děti daleko – opět se vydaly do jiných časů, od pravěku a středověku až k říši fantazie. Na hrady či zámky se podívali v Žirovnici, Lito-myšli, Boskovicích, Malenovicích, Frýdku-Místku. V Horšovském Týně vypravili lampionový průvod doprovázený šermíři s pochodněmi na zámek, kde proběhla scénka o bitvě u Domažlic a ohňová podívaná. „I když foukal vítr, připravili vystoupení, při kterém se tajil dech.“ Do pravěku podnikli exkurzi v obecní knihovně Dlouhé Vsi, cílem bylo setkat se s dinosaury. Za jejich řevu splnili stezku odvahy, prožili bitvu lovců a zvířat a lovili mamuty.

Do Afriky pro poklad pod Kilimandžárem se vypravily děti z Chebu. Musely se naučit africký tanec, lovit zvířata, poznávat cizokrajné koření. V Prachaticích si děti vyzkoušely psaní klínovým písmem do klínových tabulek, luštily hieroglyfické nápisy, prokousaly se mayským písmem k pokladu. V ZŠ Zdiby žáci poznávali jeskynní malby, egyptské hieroglyfy, hlaholici či Braillovo písmo. Tajné písmo luštili v Lázních Bělohrad. „Vývrcholením programu v Knihovně města Plzně byla návštěva Muzea loutek.“ Do Divadla Bouda se vypravila 15. ZŠ v Plzni. V Českém Těšíně se celým programem linulo téma *Loutky a jejich svět*. Pohádkovou branou se děti ocitly v pohádkovém světě. V Havířově vyráběl loutky s dětmi Rytíř Krásného slova David Velčovský. V Březové u Sokolova děti dostaly do ruky loutky a mohly si je zkusit vodit v opravdickém loutkovém divadle. Literatuře je blízký i film – do kina se vypravilo mnoho návštěv, např. děti z MěK Brtnice si prohlédly i promítací kabinu místního kina. V Děčíně, ve Veselí nad Moravou a v ZŠ Raspenava zase objevovali, jak vzniká animace. Večerníčkovské téma využili v ZŠ Klenovice při nočním putování školou, v Radostíně vyhledali a četli v knížkách příběhy, které znají z večerníčků, stejně tak jako děti v Kunovicích, Pohořelicích a jinde.

Z Vědomic prozradili, že „dětem jako pohádku na dobrou noc promítali *Princeznu na hrášku* na staré promítače. Tak to byl šok, že obrázky posouváme kolečkem a vyprávět musíme sami...“

Minimálně ve čtyřiceti případech byl nosným tématem Harry Potter. „Uplynulo totiž už 15 roků od vydání knihy Harry Potter a Kameň mudrcov. Mnohé z našich dětí ešte neboli na

KRNOV

svete, ale príbeh malého čarodějníka důvěrně poznají. Práve deti urobili pre túto knihu niečo, čo ešte nikdy predtým. Hromadne si ju odporúčali a požičiavali. A potterománii bol večer venovaný v Rimavskej Sobote.“ V Prosetíně prošlo nástupištěm 9 a 3/4 celkem 95 žáků a 13 učitelů, děti vařily kouzelné lektvary, hrály famfrpál a hledaly Hagridova zvířata. Ve Valašském Meziříčí sázeli mandragory a létali na koštěti, v každé koleji se vylihlo dračí mládě.

*Čaruji, čaruji zlatou stuhou,
ať draci přiletí s barevnou duhou.
Natrhám na louce barevné kvítí,
právě tam, kde slunce nejvíce svítí.
Čtyřikrát přivoním, přivolám sílu,
poprosím barevnou duhovou vílu.
Ať mi mé přáníčko jen štěstí přinese
a smutno z dušičky navěky odnese.*

Za dozor ve škole Čar a kouzel čarodějky Růžena a Hana, Knihovna města Ostravy, pobočka Daliborova

Každoročně sledujeme také návštěvy malých nocležníků u hasičů a policie, např. v Žulové se děti seznámily s prostory a celou předběžného zadržení a nikdo v ní nechtěl zůstat na noc. V MKS Letovice zažily děti program v detektivním duchu, došlo na snímání otisků prstů, zajištění stop, odběr DNA. Hasiči v Českém Dubu se letos učili, jak na zlomeniny, odřenyiny,

UHERSKÉ HRADIŠTĚ

přenášeli se na nosítkách. Podobné programy proběhly v Mokré Horákov i Uherském Hradišti, v Jeseníku se u hasičů učily malé čarodějnice, jak správně a bezpečně používat oheň. Velikonoční kraslice zdobili v Žulové, Javorníku i slovenské Čadci, kde vítali jar s Morenou. V Březové u Sokolova zase zdobili bažantí vajíčka. Sladoučké perníčky dostaly děti ze Strážnice i v Českém Krumlově.

„Letošní noc jsme věnovali indiánům, vřdyt přesně před 170 lety se narodil Karel May,“ píše z Katovic Indiánská babička. Plasy hlásí tajuplnou cestu za velkým duchem Manitouem, indiánské teepee vyrostlo v MěK Štětí. Ve Vratimově připravili na území Apačů, Čerokézů a Šošonů sněm starších, a jaké by to bylo setkání, kdybychom nezavzpomínali na toho, který před 100 lety odešel za velkým Manitú, Karla Maye, howgh, jak píše Rudá squaw Ta, která tančí s knihou. Indiánskému kmeni pobočky knihovny v Mařaticích vládla náčelnice Zasnemášprůkazku. Divoký západ, šerifské hvězdy, náramky přátelství, to vše jste mohli najít v ICM v Prostějově.

Fabularius Anderseni jako pohádkový strom zasazený na památku Noci s Andersenem nahlásilo mnoho knihoven a škol, někteří sázejí opakovaně (za všechny Praha Běchovice), jiní poprvé. Děti rády zdobí stromky živé i neživé, jsou jim svěřována tajemství, jsou nositeli dětských přání. Vznikl už celý virtuální les, který se každým rokem rozrůstá, letos o 449 ks.

„V pořadí osmý pohádkovník byl zasazen v našem horním parku blízko stromu Knihovníka z roku 2010. Na trase je pohádkovníků již opravdu hodně a krásně rostou a ani vandalo-

vé se je nepokoušejí ničit. Letošní zahájení u knihovny u historicky prvního stromu Fabularius Anderseni bylo za zvuků honosných fanfár a průvod byl opět velmi a velmi dlouhý i přes nepřízeň počasí. Kmotrem pohádkovníku opět byly osobnosti, letošní habr zasadil a přivítal vedle starostky města také Bedřich Ludvík, písničkář a režisér, pro život v korunách stromů horoval pan dr. Zdeněk Mrkáček, autor mnoha knih o stromech a živé i neživé přírodě. Symbolický živý proud provázely opět zvukné fanfáry a všichni se v čele s králem a královnou všech knížek a zvláště pohádkových vydali kolem kašny na náměstí na Pohádkový kongres.

*Kouzlo mocné zaklíná,
staré časy otvírá,
proto přišel sem
Trnka i sám Andersen.“*

Za všechny Eva Kordová a její spáči i nespáči z Turnova

OSTRAVA-MARIÁNSKÉ HORY

I letos se ukázalo, že naši malí i velcí spáči mají dobré srdce a nemyslí jen na sebe, i letos se vybíralo v mnoha školách a knihovnách v noční sbírce na dětský hospic, ze ZŠ Třešť máme hlášenou částku 1350 Kč. MěK Ladislava z Boskovic v Moravské Třebové vybrala a posílá 825 Kč, ZŠ německo-českého porozumění v Praze 10 220 Kč, MěK Rytyně v Podkrkonoší 673 Kč. Nadační fond dětské onkologie Krtek dostane od dětí ZŠ Jungmannova Kuřim 4000 Kč a sbírka Děti dětem od dětí z Palkovic vynesla 785 Kč. Děkujeme!

Každoročně evidujeme nově vzniklá přátelství, některá jsou i mezinárodní. Tak např. děti z Podbrzeží byly letos pozvány hned den po Noci s Andersenem na sobotní polsko-českou noc do

polského Kladska. Čekala je zde i beseda se známým polským spisovatelem Marcinem Palaszem, vše za přítomnosti překladatelky. Děti z Radslavic se potkaly v Pavlovicích u Přerova, děti z Koberic přenocovaly v nedalekém Rohově. Šumperk hlásí, že prostřednictvím internetu se spojili s chlapcem Martinem, který se před časem odstěhoval do Švédska a velmi toužil strávit andersenovskou noc se Šumperáky. Z Luk nad Jihlavou psali, že malý čtenář Robert obětoval týden s rodiči a starším bráchou v Itálii, zůstal doma s babičkou, jenom aby nepřišel o Noc s Andersenem. Dopisy pro Marii Kubátovou napsali v Chodově, v MěK Horažďovice pro Petru Braunovou, Miloše Kratochvíla a dopis do sesterské knihovny ve Walhalle v Jižní Karolíně. Z Ameriky se ozval ilustrátor Petr Sís, který napsal dětem do MěK Loket o svém dětském výletu a tajemném setkání s duchem meteoritu na zdejším hradě. A děti kromě českého velvyslance v Dánsku pozdravil z dalekého Taiwanu ilustrátor letošní pohlednice pan Tomáš Řízek.

PRACHATICE

Knihovníkům, učitelům, spisovatelům, ilustrátorům a hercům pomáhali se čtením pohádek novináři, fotografové, zvěrolékaři, policisté, hasiči, starostové, primátoři, obecní zastupitelé, ředitelé knihoven i škol, máme znamenánou četbu pohádky od paní ředitelky do školního rozhlasu, také povídání ředitelky Knihovny Jiřího Mahena v Brně. Všem na dálku moc děkujeme! A co se četlo? Pohádková všehochuť letos naservírovala tyto tituly:

Klofáci a Strašibraši od Miloše Kratochvíla, *Paní Láryfáry* od Betty MacDonalové, *Mluvící balík* Geralda Durrela, *Bratři Lví srdce*, *Děti z Bullerbynu*, *Pipi Dlouhá punčocha* od Astrid

Lindgrenové, na Slovensku četli dětem z knih *Klára a mátohy*, *Míša Kulička* od Jiřího Meliška s obrázky Jiřího Trnky, Petiškovy *Staré řecké báje a pověsti*, *Naše máma je bosorka* od Gabriely Futové, zapomenout nesmíme na Medvídka Pú, Mumínky, Sněhurku, Jánošíka, horory i Švandu dudáka.

„Pohádkoví hrdinové, kouzelníci a čarodějové vtáhli děti do svého světa a ony se alespoň na pár hodin a jednu noc ocitly ve světě, kam dospělí nemají přístup. Slychám v tento čas velmi často: ‚Náš kluk spí v knihovně.‘ Omyl – málokdo totiž usne,“ píše knihovnice z Nového Sedla. „Krásně se nám letos opět usínalo s vědomím, že narok se tady opět sejdem a užijeme si tu nádhernou noc plnou zážitků, při které nikdo nezlobí a všichni se mají rádi a mají rádi svoji knihovnu. Tak zase za rok!“ Knihovnice z Březových Hor. A na nápěv písně *My jsme žáci 3. B* můžeme zazpívat s dětmi z Vědomic:

*Můžem přespát v knihovně,
těšíme se náramně.
Slaví dnes svůj svátek
kouzelný svět pohádek.
Za rok zase nazdárek.*

„Je krásné, že se mohou všichni čtenáři na celém světě takto zapojovat a hlavně děti. Vždyť pohádky jsou náš krásný poklad,“ napsali z Obecní knihovny ve Velichovkách. A tak za všechny účastníky děkujeme všem malým i velkým dětem, autorům dětských knih, všem organizátorům, spolupracovníkům i místním i národním sponzorům, děkujeme za pohádky, mediální podporu i pohádkové čaje z Pickwicku! Naše díky zalétají také do Dánska a na obě velvyslanectví. Děkujeme SKIP ČR a SSK! Bez Vás, Vaší pomoci, rad i nápadů by nocování s knížkami bylo jen slabým odvarem našeho společného nočního dobrodružství, jehož cíl zůstává už po dvanáct let stejný: nenásilnou cestou děti přivést ke čtení.

*Dáno L. P. 2012, 6. dne měsíce dubna
v královském městě Uherském Hradišti,
hlavním stanu Noci s Andersenem*

MIRKA ČÁPOVÁ, HANA HANÁČKOVÁ

Foto archiv knihoven

Noc s Andersenem trochu jinak

Noc s Andersenem není třeba knihovnické veřejnosti příliš představovat. Je to akce na podporu dětského čtenářství, při které děti nocují v knihovně. Koná se při příležitosti výročí narození dánského spisovatele Hanse Christiana Andersena (2. dubna). První Noc s Andersenem proběhla v roce 2000 v dětském oddělení Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti. Od té doby se pořádá po celé České republice, ale i v zahraničí.

Druhým rokem se k této zajímavé události připojila i Národní knihovna. Byla jsem svými kolegy oslovena, abych při druhém ročníku pomáhala. V tu chvíli se ve mně probudila zvědavá duše dítěte a byla jsem napjatá, jak se s nocováním zaměstnanci Národní knihovny, mnozí z nich členové SKIP, vypořádají. Při minulém ročníku jsem přítomna nebyla, a tak to pro mne byla novinka.

Noc s Andersenem byla organizována pro děti zaměstnanců. Ovšem po rozhlasovém vysílání, kde vystoupila Zlata Houšková, by se počet zájemců z řad veřejnosti zvýšil. Přece jen Klementinum je Klementinum a kdo může říci, že strávil noc v Národní knihovně? Nocovat v takové instituci, to za to přece stojí, ne?

Nakonec se shromáždilo 21 dětí se spacáky, karimatkami a svačinkami. Moji kolegové Petra, Michal a já jsme dělali doprovod. Při vstupu se již pohyboval záhadný mnich Hanuš. Věci jsme odložili a za doprovodu jeptišky Ireny jsme přešli nádvoří a vstoupili do vzdělávacího

centra Národní knihovny. V průběhu cesty byly děti upozorněny na kovový strom, klimatologické měření v Klementinu, Zrcadlovou kapli a jiné zajímavosti.

Ve vzdělávacím centru se děti usadily a byly zvědavé, co je čeká. Začala „čtecí hodinka“, kdy generální ředitel NK ing. Tomáš Böhm četl z dětské knihy. A četl dobře i procitěně. Poté ho vystřídala známá ilustrátorka Lucie Lomová, která si s dětmi povídala o své práci a při tom kreslila na flip. Všichni jsme byli velmi zaujati jejím vyprávěním a kresbami, které opravdu zvládla „levou zadní“. Do toho všeho u nás natáčela Česká televize, a tak všude pobíhal kameraman, moderátorka a další osoby. Člověk měl občas pocit, že se účastní natáčení velmi důležitého dokumentu...

Děti se navečeřely a hurá do akce – hledat klementinský poklad. Po přečtení pověsti o tomto pokladu následovalo rozdělení dětí do tří družstev. Každé mělo svoji barvu. Poté nám jeptiška Lenka odemkla výstavní síň a děti zde skládaly puzzle. Družstvo, které bylo první, začínalo. Děti musely podle instrukcí najít další cestu. Zamířily tedy do sklepa, kde došly k dvířkům s ukrytým heslem a to musely vyluštit. Další trasa vedla ke stromu poznání, který plodí, ale jeho plody se nedají jíst. Tam bylo ukryto další heslo. Když je děti rozluštily, pustil je mnich Roman do kostela sv. Klimenta. Zde musely zazpívat píseň a zapálit svíčku. Všechny tři skupiny se sešly u vchodu a zamířily do Gale-

rie. Na základě hesla byly vpuštěny a v doprovodu mnicha Hanuše jsme všichni procházeli učebnami k historickým kamnům, kde bylo dětem uloženo najít úkol, který je nasměroval ke kapli sv. Jana Nepomuckého.

Dále kráčely Galerií, a s nimi mnich Hanuš a dvě jeptišky Irena a Lenka. Galerie byla setmělá, a tak jsem měla pocit, že jsme se v čase vrátili zpátky. Všichni jsme se poté sešli v kapli „U Nepomuka“, kde byl poklad (tři truhlice)

zakryt závojem. Tam na nás již čekal asketický mnich Zdeněk, strážce pokladu. Tři truhlice, tři mniši, dvě jeptišky, které nás neustále doprovázely. Následovalo slavnostní přenesení pokladu do všeobecné studovny a jeho neméně slavnostní otevírání.

Nakonec za dětmi přišla Veronika Kubařová, představitelka princezny z pohádky *Nejkrásnější hádanka*. S dětmi si povídala, četla jim. Děti nejevily známky únavy a poslouchaly. Inu, princezna je princezna. Po rozloučení s Veronikou jsme se odešli „ubytovat“ do informačního a referenčního centra, kde jsme si rozložili spacáky mezi regály. Pustili jsme si pohádku *Nejkrásnější hádanka*, když už jsme mluvili s princeznou. Pohádka byla dlouhá, děti celou vydržely a nakonec šly spát. Ráno se o nás jeptišky postaraly, nachystaly nám snídaní a pro děti si přišli rodiče. Myslím, že zážitek byl velký nejen pro ně, ale i pro nás dospělé.

Text a foto **RENÁTA SALÁTOVÁ**
renata.salatova@nkp.cz

Noc s Andersenem v horažďovické knihovně

Březnovým podvečerem se mihl stín. Podlouhlé chlupaté tělíčko proletělo příšeřím a tlapy zašátraly podél chladné stěny. Pak se do kabelu zakously ostré zoubky. Vteřinu na to prořízlo vzduch nabroušené houkání sirény. Kuna se dobře bavila. Vyšplhala se na okenní římsu a spokojeně sledovala povyk, který nastal v domě.

Vedoucí knihovny natukala kód na ovládacím panelu. Několik marných pokusů, protivné halekání bezpečnostního systému neustávalo. Už však nebyl čas. Do dětského oddělení knihovny na krásném horažďovickém nádvoří mířily v napjatém očekávání první děti. Kuna se za oknem podržela v kožíšku a zbystřila sluch. Noc byla obtěžkána magickou silou příběhů. Děti v knihovně s úsměvem na tváři poslouchaly příběhy čtené z knížky Miloše Kratochvíla. Pak přišlo další kouzlo. Aniž by byl pan

spisovatel osobně přítomný, děti i dospělí s ním přesto dlouze rozmlouvali pomocí malé černé krabičky. Popřál jim krásnou dobrodružnou noc a oni jemu pevnější zdraví. Magie.

Malí hrdinové se sesedli kolem stolů a s nádhernými obrazy na kartách v rukou se jali popustit uzdu fantazii. Hra Dixit jim šla náramně.

Podle umístění se rozdělili do družstev. Cesta za pokladem mohla začít. Všichni si poslechli příběh o otavských perlách, které Horažďovice proslavily. A pak už se jednotlivé týmy mohly samy vydat na lov perlorodek. Po rozluštění hádanky zjistily, ve kterých dětských knížkách perlotvorné škeble přežívají. Když se z vod čarokrásných knih podařilo vylovit všechny mlže, stačilo už jen přijít na tajný kód, podle kterého se perly navlékají na náhrdelník. Šperk dovedl děti k mapě. Mapa jim ukázala cestu ke starodávnému pokladu, který se zjevuje jen jednou do roka, o andersenovské noci.

Děti se oblékly a vyrazily do noci hledat další indicie, které je dovedou až k vytouženému cíli. Kuna opustila okenní parapet a bystrými očkami sledovala dobrodruhy v akci. Bylo to jak v napínavém filmu. Nebo knížce. Na cestě k pokladu se zjevovale duchové. Nebyli zlí, jen tak trochu ztraceni. Někteří dětem pomáhali, jiní mluvili starodávnou řečí. Duch zneuznaného potulného trubadúra si například usmyslil, že dokud mu nebude věnována náležitá pozornost, schoďšně vedoucí k truhlici neuvolní. Každé skupince tak zahrál pravdivou píseň o tom, jak se v Horažďovicích kdysi dávno začaly chovat perlorodky. A když ho neodehnal potlesk, musely děti použít kouzlo pro zařikání ducha, které našťěstí znaly z Kratochvílových knížek.

Pak už byla cesta volná. Vyžadovalo ale hodně odvahy vstoupit do temné věže. Zvládli to všichni a zaslouženě si odnesli odměnu. V knihovně se pak odvážlivci ještě zúčastnili soutěžního klání v přednesu úžasných básní

Miloše Kratochvíla. A pak se děti mezi policemi plnými knih zavrtaly do spacáků a dlouho si vyprávěly zážitky z vydařené noci, než jim víčka ztěžkla a sny otevřely bránu do dalších pohádkových krajín.

Kuna se zachumlala do klubička. Taky by si přála být dětským mládětem. Pak jí došlo, že houkající alarm už někdo dávno vypnul. Za pár hodin tu bude ráno, pomyslela si a v tichu se odplížila na lov, než se vrátí zpět do svého pelechů.

LADISLAV SEDLÁK sedlak@kerio.com
Foto archiv knihovny

Cena Jiřího Ortena 2012

Slavnostní vyhlášení letošního držitele Ceny Jiřího Ortena proběhlo 17. 5. 2012 od 17.00 hod. ve Velkém sále Průmyslového paláce na knižním veletrhu Svět knihy Praha 2012.

Cena Jiřího Ortena se udílí autorovi prozaického či básnického díla napsaného v českém jazyce, jemuž v době vydání díla není více než třicet let. Od roku 2009 Cenu Jiřího Ortena organizuje Svaz českých knihkupců a nakladatelů.

Z celkem 30 přihlášených prací vybrala odborná porota tři nominované kandidáty:

Ondřej Buddeus: 55 007 znaků včetně mezer (Nakladatelství Petr Štengl) a **Orangutan v zajetí má sklony k obezitě** (Napoli) – „za pokus o resuscitaci jazyka poezie šamanským zařikáváním“.

Michaela Kerušová: Nemístnosti (Za tratí) – „za ostře nasvícené obrazy, jež jsou zachyceny přirozeným jazykem, ale i za občasnou hravost“.

Vratislav Maňák: Šaty z igelitu (Host) – „za dovednost úsporného psaní, které nezjednodušuje, ale míří ke dřeni“.

Cenu Jiřího Ortena 2012 získal **VRATISLAV MAŇÁK** za sbírku povídek ŠATY Z IGELITU (Host).

–red–

Městská knihovna Aš omládla

Knihovna a Muzeum Aš je příspěvkovou organizací města Aš, která vznikla 1. 4. 2010 sloučením Městské knihovny Aš a Muzea Aš. Začátek 21. století byl pro ašskou knihovnu ve znamení stěhování. Od 70. let 20. století sídlila v budově původní městské radnice, ale v roce 2001 bylo rozhodnuto, že se z budovy radnice opět stane správní centrum, kde své kanceláře najde starosta a někteří úředníci.

Městská knihovna přesídlila na Hlavní ulici do honosné secesní budovy původní ašské spořitelny, která byla postavena v roce 1904. Úřední místnosti byly umístěny v prvním poschodí a dostaly trezor odolný požáru a vloupání (tento trezor je zachován do současnosti a přístupný je z oddělení pro dospělé). Budova byla uvnitř obložena červeným mramorem, z něhož byly i sloupy vedle pohodlných schodů. Stavbu navrhl významný německý architekt Josef Zassche (1871–1957), projekt ašské spořitelny je datován z počátku jeho éry. V květnu 1945 byla spořitelna převzata českými úřady a stala se sídlem Československé státní spořitelny. V dalších letech v ní byly umístěny místnosti Městského výboru KSČ a po určité době byla i Pionýrským domem. Svému původnímu účelu budova sloužila až do doby ukončení výstavby nové budovy České spořitelny, kdy byla do uvolněných prostor přemístěna ašská knihovna.

Tolik k historii budovy, kde knihovna sídlí. Vzhledem k faktu, že jde o více než stoletou babičku, zub času na ní také zahlodal. To byl jeden z důvodů, pro které se Aš rozhodla k rekonstrukci, dalším je nepopiratelný fakt, že knihovna není banka, takže nároky na prostor a jeho uspořádání se liší. Město Aš podalo žádost o dotaci do regionálního operačního programu NUTS II Severozápad a s žádostí uspělo. Akce se jmenovala *Multifunkční, informační, vzdělávací a společenské centrum – Městská knihovna v Aši* a kromě opravy knihovny byla realizována také stavba přilehlého parkoviště. Autorem projektu byl Jiří Bednář, výběrové řízení na realizaci díla vyhrály spojené stavební firmy Ther-

mia-Bau a Algon, a. s. Výsledná cena díla je cca 25 mil. Kč. Stavba byla zahájena v průběhu měsíce června, termín dokončení byl v polovině prosince 2010. Výše dotace dosáhla částky 21 278 702 Kč. Projekt se skládal ze dvou částí. Realizací došlo ke zrekonstruování budovy z počátku 20. století (částecná oprava střechy, výměna oken, nové topení včetně rozvodů, nová elektroinstalace, sanitární instalace, nový interiér – podlahy, omítky – a nová sociální zařízení ve čtyřech podlažích, vytvoření bezbariérových přístupů do všech čtyř nadzemních podlaží, nová fasáda), která je využívána převážně pro účely městské knihovny. Druhou částí je městské parkoviště u budovy knihovny, kde je k dispozici celkem 27 míst k stání, včetně dvou míst pro imobilní občany.

Pro knihovnu tato rekonstrukce znamenala mnoho. Plocha půjčoven se zvětšila z původních 446 m² na 651 m² a přibyla samostatná přednášková místnost o rozloze 52 m², ke které patří plně vybavená kuchyňka a 100 m² zaujmají i skladové prostory. V oddělení pro dospělé jsme skleněnou stěnou oddělili prostor studovny, do kterého jsme umístili i čtyři počítače s připojením na internet. Pro uživatele, ale i pro knihovnice, je velkým přínosem vestavěný výtah. Kromě knihovny je v budově i pět kanceláří určených k pronajmutí.

Pro představu o velikosti knihovny uvedu i pár dalších čísel: 30 000 knihovních jednotek ve volném výběru, 65 000 knihovních jednotek celkem, 1650 registrovaných uživatelů, z toho 549 dětí, tři odborní pracovníci.

JITKA ZELINKOVÁ

✉ j.zelinkova@knihovna-as.cz

Udělení knižních cen **Magnesia Litera** a výsledky **ankety SUK – Čteme všichni**

Ve středu 4. dubna 2012 byli na slavnostním večeru v prostředí Nové scény Národního divadla vyhlášeni laureáti letošního ročníku knižních cen **Magnesia Litera** v devíti kategoriích, které se snaží obsáhnout veškerou domácí knižní produkci.

V ten samý den proběhl v Památníku národního písemnictví na Strahově dvacátý ročník celorepublikové akce **SUK – Čteme všichni**, kde byly oceněny nejčtenější knihy pro děti a mládež za rok 2011. Ceny obdrželi autoři, ilustrátoři i nakladatelství. Jako každý rok se udílely na základě ankety, kterou vyplňovalo okolo tří tisíc dětí ze základních škol a nižších stupňů víceletých gymnázií a přes sto knihovníků veřejných knihoven.

A jak to vše dopadlo?

Magnesia Litera 2012

— Magnesia Litera – Kniha roku

Michal Ajvaz: *Lucemburská zahrada* (Druhé město)

— Litera za prózu

Marek Šindelka: *Zůstaňte s námi* (Odeon)

— Litera za poezii

Radek Fridrich: *Krooa krooa* (Host)

— Litera pro objev roku

Štěpán Hulík: *Kinematografie zapomnění. Počátky normalizace ve filmovém studiu Barrandov 1968–1973* (Academia)

— Litera za překladovou knihu

Irène Némirovská: *Francouzská suita* (Paseka)

— Litera za nakladatelský čin

Alexandr Solženicyn: *Souostroví Gulag* (Academia)

— Litera za literaturu faktu

Jiří Knapík, Martin Franc a kol.: *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967* (Academia)

— Litera za knihu pro děti a mládež

Radek Malý: *Listonoš vítr* (Albatros)

— Cena čtenářů

Zdeněk Svěrák: *Nové povídky* (Fragment)

(Zdroj TZ a. s. Litera)

Výsledky soutěže o nejoblíbenější knihy pro děti SUK – Čteme všichni 2011

CENA DĚTÍ

1. místo: Jeff Kinney: *Deník malého poseroutky 4: Psí život* (CooBoo)
2. místo: Ivona Březinová: *Saxána a Lexikon kouzel* (Albatros)
3. místo: Miloš Kratochvíl: *Pachatelé dobrých skutků 5: Klofáci* (Mladá fronta)

2. místo: Alena Kastnerová: *O líné babičce* (Mladá fronta)
3. místo: Miloš Kratochvíl: *Pachatelé dobrých skutků 5: Klofáci* (Mladá fronta)

CENA UČITELŮ ZA PŘÍNOS

K ROZVOJI DĚTSKÉHO ČTENÁŘSTVÍ (uděluje porota učitelů bez rozlišení pořadí)

Renáta Fučíková, Daniela Krolupperová: *Historie Evropy* (Práh)
Miloš Kratochvíl: *Kočkopes Kvído* (Euromedia/Knižní klub)

CENA KNIHOVNÍKŮ

KLUBU DĚTSKÝCH KNIHOVEN SKIP

1. místo: Renáta Fučíková, Daniela Krolupperová: *Historie Evropy* (Práh)

Radek Malý: *Listonoš vítr* (Albatros)
Iva Procházková: *Uzly a pomeranče* (Albatros)
Eva Prchalová: *Hromnice* (Albatros)

CENA NOCI S ANDERSENEM

(udělují děti, které nocovaly v knihovnách při Noci s Andersenem)

Daniela Krolupperová: *Bubáček* (Albatros)

Dvacet nejčtenějších knih roku 2011 na základě výsledků ankety dětí

1. Jeff Kinney: *Deník malého poseroutky 4: Psi život* (CooBoo)
2. Ivona Březinová: *Saxána a Lexikon kouzel* (Albatros)
3. Miloš Kratochvíl: *Pachatelé dobrých skutků 5: Klofáci* (Mladá fronta)
4. Vladimír Hulpach: *Indiánské pohádky* (Brio)
5. Renáta Fučíková, Daniela Krolupperová: *Historie Evropy* (Práh)
6. John Flanagan: *Hraničářův učeň 10: Císař* (Egmont)
7. Zdeněk Miler: *Krtek a ryбка* (Svatojánek)
8. Alena Kastnerová: *O líné babičce* (Mladá fronta)
9. Lisa Jane Smithová: *Upíří deníky* (Fragment)
10. Alena Ježková: *Dračí polévka* (Albatros)
11. Alena Ježková: *Baba Jaga kostlivá noha* (Albatros)
12. Michaela Burdová: *Křišťály moci* (Fragment)
13. Peyo: *Šmoulové: Šmouli olympiáda* (Albatros)
14. Daniela Krolupperová: *Zmizelá škola* (ÚIV)
15. Ivona Březinová: *Kluk a pes* (Albatros)
16. Iva Procházková: *Uzly a pomeranče* (Albatros)
17. Kathryn Laskyová: *Legenda o sovích strážcích* (Mladá fronta)
18. Thomas Brezina: *Brána času* (Fragment)
19. Miroslav Adamec: *V peřině* (XYZ)
20. Daniela Krolupperová: *Bubáček* (Albatros)

(Zdroj Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, Praha)

—red—

Městská knihovna roku 2012

skip

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR a společnost Skanska vyhlásily pro rok 2012 soutěž o nejlepší **Městskou knihovnu roku 2012**. Cílem soutěže je ocenit nejlepší české knihovny, které jsou provozovány či zřizovány městy, a motivovat je k rozšíření a zkvalitnění veřejných knihovnických a informačních služeb. Cena SKIP a Skanska bude slavnostně předána spolu s cenou Ministerstva kultury ČR *Knihovna roku 2012* v Týdnu knihoven 2012.

My čteme? A co vy?

SKANSKA

Základní pravidla a podmínky soutěže:

1. Cíl soutěže: motivovat městské knihovny a jejich zřizovatele k rozvoji knihovnických a informačních služeb veřejnosti.
2. Vyhláшателеm soutěže je SKIP a Skanska.
3. Knihovna působí v obci, která má statut města. Soutěž není určena krajským knihovnám.
4. Do soutěže bude zařazena knihovna, která v termínu do **30. 6. 2012** podá řádně vyplněnou přihlášku do soutěže. Rozhodující je datum na razítku pošty.
5. Pokud knihovna nemá právní subjektivitu, přihlášku může podat zřizovatel knihovny nebo právní subjekt, jehož je knihovna součástí.
6. Přihláška do soutěže musí být vyplněna na předepsaném formuláři (.doc), který tvoří přílohu č. 1 těchto podmínek.
7. K přihlášce do soutěže musí být přiloženy následující doklady:
 - Vyplněný statistický výkaz Kult (MK) 12-01 o činnosti knihovny za rok 2011.
 - Doplnující údaje o činnosti knihovny v roce 2011, viz příloha č. 2.
 - Údaje pro benchmarking za rok 2011. Údaje je nutno vyplnit na formuláři: <http://goo.gl/nOqds>. Před odesláním formulář vytisknete a přiložte k přihlášce.
 - Charakteristika tří významných akcí realizovaných knihovnou v období 1. 7. 2011 do 30. 6. 2012, např. vzdělávací či kulturní akce, zpřístupnění nových služeb, rekonstrukce či výstavba prostor knihovny, zprovoznění pobočky apod.
8. Přihláška do soutěže včetně výše uvedených příloh musí být ve stanoveném termínu zaslána po-

štou v tištěné i elektronické podobě (na nosiči CD nebo e-mailem) na níže uvedenou adresu: **Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, Soutěž Městská knihovna roku 2011, Klementinum 190, 110 00, Praha 1, E-mail: skip@nkp.cz** Materiály zasláné spolu s přihláškou se nevracejí.

9. SKIP ve spolupráci se Skanska jmenuje hodnotitelskou komisi.

10. Soutěž je organizována ve dvou kolech.

První kolo: všechny knihovny jsou nejprve hodnoceny pomocí metody benchmarkingu. Na základě tohoto vyhodnocení je stanoveno pořadí knihoven. Pokud se v některé velikostní kategorii přihlásí pouze jedna knihovna, je její hodnocení provedeno společně s knihovnamí z vyšší nebo nižší kategorie dle počtu obyvatel.

Druhé kolo: knihovny, které se umístí na prvních místech jednotlivých velikostních kategorií, jsou navštíveny a hodnoceny komisí. Předmětem hodnocení na místě je především společen-

ské a komunitní působení knihovny ve městě a úroveň prostředí knihovny (interiér, exteriér, prostor apod.).

11. Knihovna umožní přístup hodnotící komise do svých prostor.

12. Knihovna souhlasí se zveřejněním údajů o činnosti, které byly poskytnuty pro hodnocení v soutěži.

13. Hodnotitelská komise na základě dodaných podkladů a prohlídky knihoven určí vítěznou knihovnu. Hodnotitelská komise zpracuje protokol o vyhodnocení soutěže. Proti rozhodnutí komise není možné se odvolat.

14. Vítězná knihovna získává cenu Skanska, tj. titul Městská knihovna roku a finanční částku v hodnotě 70 000 Kč.

15. Slavnostní vyhlášení se uskuteční jako součást předávání cen Ministerstva kultury ČR, Knihovna roku 2012.

16. Knihovna, která získá titul, se může soutěže zúčastnit znovu po uplynutí 3 let.

Soutěž MARK 2012

SKIP s podporou Skanska vyhláší třetí ročník soutěže MARK* 2012 pro pracovníky/ice oboru knihovnictví a studenty oboru knihovnictví ve věku do 35 let. Cílem projektu je podpořit a ocenit mimořádné tvůrčí aktivity mladých pracovníků/ic knihoven a studentů/ek oboru a ocenit jejich konkrétní mimořádný přínos oboru v kalendářním roce.

Základní pravidla a podmínky soutěže:

1. Vyhláшателеm soutěže je SKIP.
 2. Ocenění se uděluje fyzické osobě za mimořádný knihovnicko-informační projekt, počín, publikaci, stavbu či jiné dílo nebo mimořádný přínos oboru v období od 1. 9. 2011 do 30. 6. 2012.
 3. Fyzická osoba navržená na ocenění musí:
 - a) mít trvalý pobyt na území České republiky;
 - b) dosáhnout věku maximálně 35 let ke dni 31. 12. 2012.
 4. Nominovat na cenu může fyzická i právnická osoba, a to **nejpozději do 30. 6. 2012 v tištěné i elektronické podobě** (CD, internet...) na níže uvedenou adresu:
Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, Soutěž MARK 2012, Klementinum 190 110 00 Praha 1, E-mail: skip@nkp.cz
Na později došlé nominace nebude brán zřetel.
 5. Nominace musí být vyplněna na předepsaném formuláři, který tvoří přílohu č. 1 těchto podmínek. Materiály zasláné spolu s přihláškou se nevracejí. Návrhy včetně všech požadovaných sou-
- částí musí být podány v uzavřené obálce nadepsané textem „Neotvírat – Cena MARK 2012“ v jednom tištěném vyhotovení + elektronicky (CD-ROM, e-mail). Návrhy, které nebudou obsahovat uvedené náležitosti, budou vyřazeny a nebudou postoupeny odborné porotě!
6. O udělení ocenění pro 1 vítěze rozhodne na základě veřejných nominací odborná porota jmenovaná SKIP. Proti rozhodnutí poroty není možné se odvolat.
 7. Ocenění je spojeno s finanční odměnou **35 000 Kč** a dalšími benefity. Předáno bude na **Knihovnickém happeningu 21. září 2012 v Pisku**.
 8. Zadavatel si vyhrazuje právo zrušit soutěž nebo nevyhlásit vítěze, pokud porota rozhodne, že předložené návrhy neodpovídají svou kvalitou významu ceny nebo pokud bude předložen pouze jediný návrh.

* MARK = *Mladý /á Atraktivní Rozumný /á Knihovnick /ce, též Moudrý /á Aktivní Rozkvétající Knihovnick /ce*

Z knihoven...

Dotkněte se historie

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích má ve své péči cca 30 000 rukopisů a knih vytištěných od vynálezu knihtisku do roku 1800. Knihovní katalogy těchto knih se povedlo díky projektům VISK a zájmu a aktivitě řady zaměstnanců knihovny zpřístupnit v elektronickém katalogu na adrese <http://katalog.cbvk.cz/>. Jednotlivé bibliografické záznamy jsou doplněné o digitální přílohy, jakými jsou například nafocené titulní listy, knižní vazby, ilustrace a další zajímavosti spojené s daným výtkem. V současnosti je v katalogu vloženo cca 70 % svazků a u poloviny jsou k dispozici obrazové přílohy. Záznamy jsou průběžně doplňovány.

K tomuto významnému počínání, na kterém se podíleli jak knihovníci, tak pracovníci IT, jsme díky nápadu vedoucího „ajťáka“ ing. Jiřího Nechvátala

Foto Milan Houšť

připravili pro širokou veřejnost výstavu pěti unikátních knih z našich sbírek. Akce nazvaná *Dotkněte se historie* přilákala do knihovny ve dvou březnových dnech 2200 lidí nejrůznějšího věku. Nákup gumových rukavic sice citelněji zasáhl do rozpočtu knihovny, ale jejich použití se nedá peníze zaplatit. Dotknout se, být v rukavici, knihy *Institoris: Malleus malficarum* (Kladivo na čarodějnice) z roku 1490 nebo *Kralické bible* z roku 1579 se vám přece nepoštěstí už nikdy v životě. Velký zájem o Komenského *Dveře jazyků*

otevřené (1669) nebral konce a velmi nás udivil. Samozřejmě obrovskou pozorností a místem, kde lidé pobývali nejdříve čas, se pyšnil *Atlas novus terrarum*, vydaný v Norimberku mezi lety 1710–1750. Zobrazení jednotlivých míst

na mapách zajímalo snad všechny návštěvníky.

Zájem byl překvapující a úžasný. Lidé nosili i své knihy ze 17.–18. stol., ptali se, co to vlastně doma mají, pokoušeli se číst (a ve většině případů úspěšně) text z *Kralické bible* – podívovali se nad krásnou češtinou a srozumitelností textu i nad tím, že dokument starý 400 let umí přečíst bez větších jazykových problémů, udivovala je kvalita papíru i skvělá barva

tisku. Byla jsem svědkem, když dva kluci ve věku kolem deseti let četli bez zakotání text *Kralické bible* i text *Práv městských Království českého*. A také toho, jak u knih čtyři hodiny pobývala dvojice mladých lidí, kteří přijeli mnoho kilometrů jen za účelem

sáhnout si na knižní skvosty minulých století a vůbec se jim zpět do Brna nechtělo. O akci se dozvěděli z televizního vysílání. Lidé byli do knihovny posláni svými dětmi a vnuky, kteří výstavku navštívili v rámci výuky, „mla-

doši“ se přicházeli podívat a sáhnout si na stoleté knihy na doporučení svých rodičů a prarodičů. Lidé se vraceli i několikrát denně a zase si vystáli frontu na některou z knih či atlas. Dávala jsem studentům i otázky týkající se knihtisku, vybavení knih a Václava Hanky (ten měl otištěné své razítko na titulním listě *Kralické bible*). Odpovědi byly všelijaké, a tak si myslím, že vzdělání v tomto směru není v našich školách moc skvělé. Učitelé českého jazyka či dějepisu své žáky a studenty nepřivedli, ale učitelka angličtiny místo výuky jazyka anglického přivedla osmkrát všechny své středoškoláky na výstavu historických českých knih. No, nebylo to super? Tak nadšená, upovídaná a nabitá energií jsem ze své knihovny po dva večery neodcházela už mnoho a mnoho let. A vím, že takto se cítili nejen knihovníci, kteří při akci asistovali, ale i všichni, kteří se přišli dotknout svojí rukou knižní historie.

Podrobnosti o jednotlivých knihách si můžete přečíst na <http://archiv.cbvk.cz>.

KVĚTA CEMPÍRKOVÁ

Sladký měsíc ve vyškovské knihovně

Motto letošního *Března měsíce čtenářů – Sladký život s knihovnou* jsme přivítali s nadšením. Láska přece prochází žaludkem a tu k literatuře nevyjímá. Rozhodli jsme se přesvědčit naše návštěvníky, že naučná literatura je použitelná, a vyhlásili soutěž **Pečeme s knihovnou**. Čtenáři si vypůjčili z našeho fondu kuchařské knihy, upekli vybraný recept a jeho fotografii poslali do knihovny. Tři vítězky se radovaly ze sladké odměny – medu od místního včelaře.

Nelehkým úkolem *Března* je oslovit ty, kteří do knihovny nechodí. Kde je hledat? V cukrárně! Spojili jsme proto síly s nejmladší vyškovskou cukrárnou – kavárnou Café Amazon a uspořádali mezi jejími hosty **anketu**. V příjemném prostředí, u výborné kávy a dobrých

zákusků odpovědělo 160 hostů na tyto otázky: *Čtete? Chodíte do vyškovské knihovny? Proč nechodíte do vyškovské knihovny? Co by se muselo stát, abyste chodit začali?* Ve dvou případech jsme dostali odpověď: zážrak! ☺

Potěšilo nás, že 140 tazatelů patří mezi čtenáře. Polovina z nich však k nám nechodí, protože ve většině případů nemá čas! Další odpovědi na otázky, proč nechodím do knihovny a co by se muselo stát..., zněly: čtu vlastní knihy, jiné aktivity, nechce se mi, musel bych se nudit, jsem líná, ne-

chce se mi vyřizovat registrace, nejsem z Vyškova, levnější studentské členství, doma máme mnoho knih, nechodím do města, drahý poplatek, prodat televizi, půjčování e-knih, až budu v důchodu, nedostatek odborných knih, nestíhám otevírací dobu, čtu jen o dovolené, knihy mi půjčuje dcera, ani nevím, proč nechodím, není čas na hledání konkrétní knihy apod.

Pro spokojenost našich návštěvníků děláme maximum, ale zázraky neumíme a den na 48 hodin také neprodloužíme. Nad ostatními připomínkami se určitě zamyslíme!

Abychom našim čtenářům dokázali, že umíme žít také mimo zdi knihovny, pozvali jsme je právě do Café Amazon na akci **Posnídej se svým knihovníkem, se svou knihovnicí**. Osmá hodina ranní sice byla pro některé příliš brzy, pro jiné velmi pozdě, přesto jsme téměř zaplnili oba prostory – kavárnu i cukrárnu. Neformální beseda o práci, literatuře, rodině... byla velmi příjemná a mnozí projevíli přání toto posezení zopakovat.

Samozřejmě jsme nezapomněli ani na pravidelné akce. Uspořádali jsme výstavu fotografií Anryho Lukáče **To je rugby** a výstavu výtvarných prací **Nevidíme, neslyšíme, ale cítíme** občan-

ského sdružení hluchoslepých Klub přátel červenobílé hole. Na setkání maminek na mateřské dovolené **S kočárkem do knihovny** se vyráběly ná-

stěnné velikočinné dekorace. Malé čtenáře potěšil pořad **Karlík a továrna na čokoládu** a tradiční **Čtení** naší canisterapeutce **Endy**. Březnovými hosty **Literárního čaje o páté**, který pořádá Klub přátel KKD, o. s., byli Jiří Dědeček a Tereza Brdečková.

Pravidelné **Hrátky s pamětí** doplnil tradiční březnový seminář v rámci **Národního týdne trénování paměti**, účastníci **Akademie 3. věku** pronikli do tajemných obrazů v kruhu – mandal. Pokračovaly také besedy z cyklu semi-

nářů **Psychologie všedního dne, Rodiny československých prezidentů** a **Klub zdraví**.

Zkrátka nepřišli ani vyškovští mladí spisovatelé a čtenáři. Společně s Komunitní nadací pro vědění, umění a civilizaci Tři brány jsme již popáté vyhodnotili nejlepší literární práce v soutěži **Vyškovský cedník** a podruhé jsme odměnili čtenáře – autory kreseb a book meme v soutěži **Myslím, tedy čtu**.

Březen ve vyškovské knihovně se vydařil. Věříme, že neméně úspěšné budou i další měsíce roku 2012.

ZDEŇKA ADLEROVÁ

Foto archiv knihovny

DOTAZ: Zajímalo by mě, jak loutková postavička Hurvínek získala své jméno. Kolem jejího pojmenování panuje totiž řada dohadů... (Kategorie dotazu: Divadlo, film, tanec Datum zadání dotazu: 5. 2. 2012)

ODPOVĚĎ: Pojmenování obou loutkových postavček Spejbla a Hurvína je a pravděpodobně již navždy zůstane obestřeno rouškou tajemství. Pamětníci uvádějí několik teorií a nikdy nebylo s určitostí zjištěno, která tvrzení jsou pravdivá.

Jméno první postavičky, která vznikla někdy mezi lety 1919–1920 na základě náčrtu Josefa Skupy v dílně řezbáře Karla Noska, je Spejbl. Toto neobvyklé jméno bylo vytvořeno buď jazykovou úpravou jména Š. Bejbl, nebo bylo převzato z rodiny blízkého spolupracovníka Josefa Skupy – Karla Kovala, kde jím údajně otec K. Kovala nazval osobu prapodivného vzezření a chování.

Další teorie uvádí, že to byla oblíbená hláška láteřičího čeledína, který sloužil v této rodině.

V knize *Spejbl a Hurvínek... na nitkách osudu* se o původu jména Spejbl můžete dočíst následující: „Jeden pamětník například uváděl, jak se synem principála Nováka měl – coby děti – ve zvyku zvonit u dveří jistého plzeňského občana Š. Bejbla, aby posléze prchli. Díky spojení iniciály jména s příjmením tak vzniklo jméno Spejbl a díky Novákovu synovi měla loutka získat jméno. Pravdě nejbližší bude tvrzení Skupova spolupracovníka Karla Kovala-Šlaisa, které dokumentuje diplom čestného uznání, ve kterém Skupa Kovalovi a jeho otci oficiálně děkuje za autorství jmen Spejbl a Hurvínek.“

• (KIRSCHNEROVÁ, Denisa. *Spejbl a Hurvínek: -na nitkách osudu*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010. s. 10.)

Koval k původu jména uvádí: „Jednou k nám přišel zčistajasna člověk, který nás rázem zaujal, neboť takového jsme ještě neviděli. Otec se na něho podíval a povídal: *To je ale Spejbl!* To mu už zůstalo. Byl to stále zadumaný popleta, ale líbil se nám pro svou upřímnost a bodrost a hlavně pro to humorné pojmenování.“

• (KIRSCHNEROVÁ, Denisa. *Spejbl a Hurvínek: -na nitkách osudu*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010. s. 10.)

Obdobné nejasnosti jsou i kolem vzniku jména Hurvínek. I v tomto případě existuje několik teorií a rozdílných vyprávění pamětníků. Jediným písemným dokladem v této záležitosti je již zmíněný diplom či čestné uznání, které Josef Skupa udělil Karlu Kovalovi za vymyšlení obou jmen. Kovalova verze vzniku jména Hurvínek je následující: „Vypravoval jsem jednou Josefovi pohádku o podivném dítěti, které mělo ploutvičku na zadečku, a když je sudičky v kolébce spatřily, přivítaly je na svět trojnásobným *hurrá*. Tu pohádku jsem napsal a Skupa k ní udělal obrázek o Vánocích v r. 1923, byla kratičká a bylo v ní doslovně řečeno: *Tož bylo jemu dáno jméno Hurvínek. To proto, že mu sudičky daly do vínku „hurra“.*“

• (KIRSCHNEROVÁ, Denisa. *Spejbl a Hurvínek: -na nitkách osudu*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010. s. 11.)

Jak již bylo zmíněno, Josef Skupa pohádku údajně ilustroval obrázkem chlapečka podivného kapříkovitého vzezření, který seděl na schůdkách u domu s napsím *A Hurvínek, ručně zpracovává rochnátku*.

Další vysvětlení původu jména uvedl v jednom rozhovoru sám J. Skupa. Podle tohoto zdroje bylo jméno vybráno ze starého kalendáře. Jméno Hurvín ovšem není v žádném dostupném kalendáři uvedeno.

Existují i další, poněkud pikantnější historiky o původu vzniku. Podle těchto vyprávění začínalo původně Hurvínovo jméno jinými písmeny. Řezbář Hurvínka Gustav Nosek uvedl, že takto hanlivě nazval loutku malíř Doležal, když mu Skupa Hurvínka poprvé ukázal. Frank Wenig (spolupracovník J. Skupy a spoluautor řady dialogů a činohr) ve svém posledním rozhovoru v roce 1973 o Hurvínkovi uvádí následující: „Já osobně si myslím, že Gustav Nosek byl vedle postavy Spejbla do značné míry inspirován Skupovou známou kresbou podivného chlapečka s rybí hlavou z roku 1923, kde se už také – na firmě na domku – vyskytuje jméno Hurvínek. Po letech však snad už mohu říci, že jsme mu zpočátku mezi sebou říkali trochu jinak. Na začátku jeho jména bylo jiné písmeno. To asi vyplývalo z toho, že jsme si sami pro sebe vymysleli, jak vlastně chudák Spejbl k Hurvínkovi přišel. Spejbl byl, alespoň zpočátku, náramný seladon. Nenechal si ujit žádnou pěknou sukni. I když na to často dopltil. A tak jsme si říkali, že Hurvínek by mohl být plodem jeho nerozváznosti.“

• (GRYM, Pavel. *Hovory u Spejblů: příběhy z divadla i ze života*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Západočeské nakladatelství, 1990. s. 37, 38.)

Teorií je tedy celá řada. Dnes již ovšem není možné s určitostí říci, která z nich je skutečně pravdivá.

POUŽITÁ LITERATURA:

- GRYM, Pavel. *Hovory u Spejblů: příběhy z divadla i ze života*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Západočeské nakladatelství, 1990.
- GRYM, Pavel. *Klauni v dřevácích: nedokončená komedie o jedenácti obrazech*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1988.
- KIRSCHNEROVÁ, Denisa. *Spejbl a Hurvínek: -na nitkách osudu*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010.
- MALÍK, Jan. *Národní umělec Josef Skupa: listy z kroniky českého loutkářství*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1962.

Údaje o počtu obyvatel byly čerpány z portálu Veřejná správa on-line – <http://mesta.obce.cz>

BLANSKO / 21 386 obyv.

Ve středu 18. dubna 2012 se v dětském oddělení Městské knihovny Blansko konala recitační předhlídka starších dětí. Publiku, ve kterém zasedli učitelé, rodiče, prarodiče, spolužáci a kamarádi, se představilo celkem 34 mladých recitátorů ze 4.–9. tříd blanenských základních škol.

Blanenský deník: U nás doma, 27. 4. 2012

CHEB / 31 931 obyv.

Německý kazatel a motorkář Kornelius Novak opět dorazí do Chebu. Místní městská knihovna pořádá ve spolupráci s občanským sdružením Vinice Cheb od středy 11. do pátku 13. dubna večerní besedy. Ty se v knihovně uskuteční po všechny tři dny od 18.15 hodin. Série večerů nese název *Horké brambory aneb Odpovědi na ožehavé otázky*.

Chebický deník: Chebsko, 11. 4. 2012

LITVÍNŮV / 28 622 obyv., okres Most

V Městské knihovně Litvínov se zítra uskuteční Noc se Shakespearerem. Večer bude rozdělen na dvě části vyplněné zábavou a hrami, které spojuje téma literatury. První část programu bude provázet Vladimír Hron, který si pozval další tři hosty. Smyslem večera je prověřit znalost mladých čtenářů a naučit je, jak se orientovat v knihovně.

Mostecký deník: Servis / kultura, 20. 4. 2012

LYSÁ NAD LABEM / 8312 obyv., okres Nymburk Student Jiří Lehejčka, který strávil na Islandu více než pět měsíců, bude vyprávět o svých zážitcích. Přednáška se koná 24. dubna od 17.30 hodin v Městské knihovně v Lysé nad Labem.

Mladá fronta DNES – střední Čechy, 13. 4. 2012

MOST / 67 583 obyv.

Třiasedmdesátiletý publicista a populární moderátor televizních Receptářů Přemek Podlaha zavítá v úterý 24. dubna do kinosálu Městské knihovny Most. Beseda nejen o Receptáři začíná ve čtyři hodiny odpoledne.

Mostecký deník: Mostecko, 12. 4. 2012

NYMBURK / 15 079 obyv.

Knihohrátky se v Městské knihovně konají dnes od 9 hodin. Cílem těchto víkendových aktivit pro rodiny s dětmi je podpora soudržnosti rodiny a smysluplné využití volného času celé rodiny. Od 9 hodin začíná jóga pro děti s lektorkou Hankou Luhanovou. Jedná se o ukázkovou lekci Lali jógy, která pracuje s bás-

níčkami, jógovými sestavami na texty českých a anglických písniček. Od 10 hodin se dětem představí Divadlo z pudy s pohádkou *Honza a drak*. Na ni bude navazovat blok písniček a soutěží *Když si hraje, nezlobíme*.

Nymburský deník: Nymbursko/servis, 28. 4. 2012

PÍSEK / 29 878 obyv.

Městská knihovna ve spolupráci s Prácheňským muzeem tentokrát připravily besedu s názvem *Doba jedová*. Spoluautorka stejnojmenné knihy Anna Strunecká bude s návštěvníky besedovat například o škodlivinách v potravinách, kosmetice, lécích a dalších produktech. Beseda se uskuteční ve středu 11. dubna od 16 hodin v přednáškovém sále Prácheňského muzea v Pisku.

Pisecký deník: Písecko, 5. 4. 2012

STARÁ PAKA / 2054 obyv., okres Jičín

Staropačtí si sami pro sebe vytvořili rekord v navlékání korálků. V obecní knihovně navlékli šňuru dlouhou padesát metrů. Korálky dodala Božena Machová a také místní školka. Navlékat přišly děti z mateřské a základní školy i naši spoluobčané. Zdejší zařízení se kromě vlastního rekordu připojilo k celonárodní akci *Korálkování*, jejíž cílem je navléknout co nejdelší šňuru korálů a pokořit tak český i světový rekord.

Jičínský deník, 4. 4. 2012

ŠTERNBERK / 14 489 obyv., okres Olomouc

Městská knihovna ve Šternberku zve k sobě na návštěvu všechny, kteří by rádi zavzpomínali na nedávno zesnulého šternberského básníka Jana Jedličku. V pořadu *Nedokončená lví rozjímání* zazní ukázky z posledního tvůrčího období tohoto lyrického autora. Vzpomínkový literární večer se uskuteční ve čtvrtek 19. dubna od 18 hodin v městské knihovně, oddělení pro dospělé.

Olomoucký deník: Olomoucko, 18. 4. 2012

VALCHOV / 457 obyv. okres Blansko

Ocenění za rozvoj veřejných informačních služeb v obci a podporu kulturního a společenského života dostala předminulý týden obecní knihovna ve Valchově od Moravské zemské knihovny. Stala se tak jednou z oceněných převážně menších knihoven v kraji, které nabízejí nadstandardní služby pro čtenáře. Knihovna ve Valchově funguje téměř sto let, pořádá pravidelný čtenářský kroužek pro děti, besedy, výstavy i soutěže.

Týden u nás: Zpravodajství, 25. 4. 2012

1. 7. 1892 tedy před 120 lety se narodil americký autor detektivek „drsné školy“ **James M. Cain** (†1977), autor několikrát zfilmovaného románu *Pošťák vždycky zvoní dvakrát*.

1. 7. 1907 tedy před 105 lety se narodil ruský spisovatel **Varlam Šalamov** (†12. 8. 1982), autor *Kolymských povídek* z prostředí stalinských lágrů, kde sám strávil sedmáct let na nucených pracích.

1. 7. 1952 tedy před 60 lety zemřel český básník, prozaik a dramatik **Fráňa Šrámek** (*1877).

2. 7. 1877 tedy před 135 lety se narodil švýcarský spisovatel **Hermann Hesse**, nositel Nobelovy ceny za literaturu (1946). Učil se mechanikem a pak se stal knihkupcem. Psal básně a povídky a od roku 1904 se věnoval pouze psaní. Roku 1911 podnikl cestu do Indie, což ovlivnilo jeho zájem o východní filozofie. Z jeho díla patří k nejznámějším romány *Stepní vlk*, *Narcis a Goldmund* a *Hra se skleněnými perlami*, z kratších próz pak např. *Demian*, *Klingsorovo poslední léto* nebo *Siddhárta*.

2. 7. 1977 tedy před 35 lety zemřel **Vladimír Nabokov** (*1899), spisovatel ruského původu, který po revoluci odešel nejprve do Berlína a pak do USA a poslední léta prožil ve Švýcarsku; jedna z nejvýraznějších postav moderní světové literatury. Psal rusky (např. romány *Lužinova obrana*, *Pozvání na popravu* nebo *Dar*), později anglicky (proslulý bestseller *Lolita*, dále např. *Pnin*, *Ve znamení levobočka* nebo *Bledý oheň*). Psal také básně, povídky a eseje a překládal cizí i vlastní díla (z ruštiny do angličtiny či naopak).

2. 7. 1987 tedy před 25 lety zemřel **Václav Černý** (*1905), literární historik, kritik a překladatel (přeložil např. Cervantesova *Dona Quijota* nebo Montaigneovy *Eseje*), autor rozsáhlých pamětí.

3. 7. 1937 tedy před 75 lety se narodil světoznámý britský dramatik a scenárista českého původu **Tom Stoppard**, dobře známý svým zájmem o rodnou vlast a podporou českých disidentů v 70. a 80. letech, o nichž mj. pojednává i jeho hra *Rock'n'Roll*. Z dalších her: *Rosenkrantz a Guildenstern jsou mrtví*, *Travestie*, *To pravé*, *Arkádie*. Získal Oscara za scénář k filmu *Zamilovaný Shakespeare*.

4. 7. 1627 tedy před 385 lety zemřel anglický básník a dramatik **Thomas Middleton** (*1580).

4. 7. 1927 tedy před 85 lety se narodil americký dramatik a scenárista **Neil Simon**, nositel Pulitzerovy ceny za hru *Lost in Yonkers*, autor her *Apartment v hotelu Plaza*, *Apartment v Kalifornii*, *Bosé nohy v parku*, *Biloxi Blues*, *Sladká Charity* a mnoha dalších; patří k nejúspěšnějším a nejhranějším světovým dramatikům.

4. 7. 1967 tedy před 45 lety zemřel **Ondřej Sekora** (*1899), tvůrce Ferdý Mravence a brouka Pytlíka.

6. 7. 1877 tedy před 135 lety se narodil ruský spisovatel **Alexej Remizov** (†1957), z jehož díla vyšly česky např. *Křížové sestry*.

6. 7. 1907 tedy před 105 lety se narodil **Jaroslav Foglar** (†1999), oblíbený autor próz pro mládež *Hoši od Bobří řeky*, *Záhada hlavolamu* či *Stínadla se bouří* a spoluautor komiksu *Rychlé šípy*.

6. 7. 1952 tedy před 60 lety se narodila anglická spisovatelka **Hilary Mantelová**, nositelka Man Bookerovy ceny za historický román *Wolf Hall*, který vyšel i česky.

6. 7. 1962 tedy před 50 lety zemřel americký prozaik **William Faulkner** (*1897), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1949), autor náročných románů z jižanského prostředí *Hluk a vřava*, *Srpnové světlo*, *Když jsem umírala*, *Divoké palmy*, *Komáři*, *Prapory v prachu*, *Absolone, Absolone!*, *Neodpočívaj v pokoji*, *Nepřemožení*, *Svatyně*, *Báji*, *Pobertové*, *trilogie Vesnice*, *Město a Panské sídlo* a dalších.

8. 7. 1822 tedy před 190 lety zemřel anglický romantický básník a dramatik **Percy Bysshe Shelley** (*1792), jeden z největších básníků anglického jazyka; je autorem mnoha lyrických i dlouhých vizionářských básní, jako je např. *Odpoutaný Prometheus*; napsal též drama *Cenci*.

8. 7. 1892 tedy před 120 lety se narodil anglický prozaik a básník **Richard Aldington** (zemřel před 50 lety, 27. 7. 1962), autor románu z první světové války *Zemřel hrdina*.

12. 7. 1817 tedy před 195 lety se narodil americký esejista a filozof **Henry David Thoreau** (†1862), představitel transcendentálního, autor spisu *Walden aneb Život v lesích*.

12. 7. 1892 tedy před 120 lety se narodil polský spisovatel **Bruno Schulz** (†1942), zavražděný nacisty, autor povídek z židovského prostředí *Skořicové krámy*.

14. 7. 1912 tedy před 100 lety se narodil kanadský literární kritik a teoretik **Northrop Frye** (†1991),

jedna z nevlivnějších osobností literární teorie 20. století; česky vyšly jeho zásadní práce *Anatomie kritiky* a *Velký kód – Bible a literatura*.

14. 7. 1917 tedy před 95 lety se narodil americký spisovatel **William Eastlake** (†1997), autor slavného válečného románu *Hájili jsme hrad*.

15. 7. 1892 tedy před 120 lety se narodil **Walter Benjamin** (†1940), německý literární kritik, filozof a překladatel židovského původu; česky vyšly z jeho tvorby výběry *Dílo a jeho zdroj*, *Agésilaus Santander*, *Literárněvědné studie* a *Teoretické pasáže*.

18. 7. 1817 tedy před 195 lety zemřela dodnes populární anglická spisovatelka **Jane Austenová** (*1775), autorka románů *Rozum a cit*, *Pýcha a předsudek*, *Emma*, *Opatství Northanger*, *Manství* a *Anna Elliotová*.

18. 7. 1982 tedy před 30 lety zemřel **Roman Jakobson** (*1896), ruský lingvista, představitel strukturalismu a jeden z nejvýznamnějších představitelů lingvistiky 20. století. Před druhou světovou válkou žil v Československu a podílel se na založení Pražského lingvistického kroužku. Po válce přednášel v USA. Česky vyšly např. jeho knihy *Dialogy*, *Cyrlometodějské studie*, *Poetická funkce* a *Formalistická škola a dnešní literární věda ruská*.

19. 7. 1957 tedy před 55 lety zemřel italský spisovatel **Curzio Malaparte** (*1898), autor knih *Kaput* či *Kůže*.

21. 7. 1997 tedy před 15 lety zemřela **Růžena Grebeníčková** (*1925), česká literární teoretička a překladatelka, která patří k nejvýznamnějším evropským literárním teoretikům 20. století. Knižně vyšly studie v souborech *Literatura a fiktivní světy*, *Tělo a tělesnost v evropském myšlení*, *Máchové studie* aj.

22. 7. 1967 tedy před 45 lety zemřel americký básník a spisovatel **Carl Sandburg** (*1878), nositel dvou Pulitzerových cen za poezii a jedné za biografii Abrahama Lincolna; česky vyšly výběry *Dobré jitro*, *Ameriko* a *Ocel a dým*.

23. 7. 1957 tedy před 55 lety zemřel italský spisovatel **Giuseppe Tomasi di Lampedusa** (*1896), autor jediného románu *Gepard*, vydaného posmrtně a zfilmovaného Luchinem Viscontim.

23. 7. 2002 tedy před 10 lety zemřel americký spisovatel a rabin **Chaim Potok** (*1929), autor románů *Vyvolení*, *Slib*, *Jmenuji se Ašer Lev*, *Dar Ašera Leva*, *Na počátku*, *Já hlína jsem*, *Brány listopadu*, *Kníha světla* a dalších.

24. 7. 1802 tedy před 210 lety se narodil francouzský spisovatel **Alexandre Dumas st.** (†1870), autor *Tří mušketýrů*, *Hraběte Monte Crista*, *Královná Margot* a dalších historicko-dobrodružných románů.

24. 7. 1857 tedy před 155 lety se narodil dnes zapomenutý dánský spisovatel **Henrik Pontoppidan** (†1943), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1917).

24. 7. 1927 tedy před 85 lety zemřel jeden z nejslavnějších japonských spisovatelů **Rjúnosuke Akutagawa** (*1892), podle jehož povídek vznikl slavný film Akiry Kurosawy *Rašómon* a po němž je pojmenována i významná japonská literární cena.

26. 7. 1927 tedy před 85 lety zemřel italský spisovatel **Federico De Roberto** (*1861), autor románového cyklu *Mistokrátové*.

28. 7. 1842 tedy před 170 lety zemřel německý romantický básník a prozaik **Clemens Brentano** (*1778), s přítelem Achimem von Arnim je spoluauctorem sbírky německých lidových a starých písní *Chlapcův kouzelný roh*, z níž později čerpalo mnoho skladatelů texty pro své písně.

28. 7. 1927 tedy před 85 lety se narodil americký básník **John Ashbery**, z jehož díla vyšel česky výběr *Autoportrét ve vypouklém zrcadle* (za stejnojmennou sbírku dostal autor Pulitzerovu i Národní knižní cenu).

30. 7. 1862 tedy před 150 lety se narodila **Božena Viková-Kunětická** (†1934), česká nacionalistická politička, spisovatelka a dramatička, autorka románů a novel *Justyna Holdanová*, *Minulost*, *Vzpou-ra*, *Pán* a mnoha dalších povídek, her a jiných prací, často s feministickou tendencí.

30. 7. 2007 tedy před 5 lety zemřel **Ingmar Bergman** (*14. 7. 1918), švédský divadelní a filmový režisér, scenárista a spisovatel, jedna z nejvýznamnějších postav světové kinematografie, autor více než čtyřiceti filmů; napsal autobiografie *Laterna magica* a *Obrázky* a mnoho svých filmových scénářů přepsal do podoby filmových povídek, z nichž řada vyšla i česky: *Fanny a Alexandr*, *Sedmá pečeť*, *Lesní jahody*, *Jako v zrcadle*, *Hosté večeře Páně*, *Mlčení*, *Scény z manželského života*, *Hadí vejce*, *Persona*, *Šepoty a výkřiky*, *Tvář v tvář*, *Podzimní sonáta*, *Co chvíli křičí na jevišti světa*, *Sarabanda*. Na konci života vydal také volnou autobiografickou trilogii *Dobrá vůle*, *Nedělníatka* a *Soukromé rozhovory* a scénář *Nevěra*, jejichž realizaci ale svěřil jiným režisérům.

DOTAZ: Jak se švédské knihovny stavějí k menšinám ve společnosti?

ODPOVĚĎ: Metaforou jednoty v různorodosti a pestrosti je duha. Je hlavně symbolem gay hnutí, ale znamená také integraci „odlišných“ lidí a příslušníků menšin na celém světě.

Duhová knihovna je pobočkou knihovny v Umea. Vznikla jako knihovnická internetová síť (ve Švédsku už máme 22 různých internetových knihovnických sítí), která podle zakladatele Christera Edeholta z městské knihovny v Umea chce ukázat, že každý má právo na své místo na světě, a tím přispívá k tolerantnější společnosti. Christer Edeholt napsal diplomovou práci, ve které se soustředil právě na potřebu existence knihovny pro mladé bisexuály a gaye.

Duhová knihovna vznikla původně jako tzv. *duhová polička* s knihami z oblasti beletrie, poezie, zahrnující také odborné práce a jiné publikace i časopisy související se sexuálními menšinami, s životem a kulturou gayů a leseb, ale také mentálně postižených nebo jiných menšin. Ch. Edeholt vypracoval akční plán pro knihovnu zaměřený na to, jak integrovat menšiny, bi- a homosexuály, a deklaroval, co může knihovna udělat pro to, aby se cítili v knihovně dobře nastálo a nejen během týdne Pride (*průvody oslavující gay, lesbickou, bisexuální a transgender kulturu; tyto akce též slouží jako demonstrace za práva neheterosexuálních menšin, např. registrované partnerství, stejnopohlavní manželství či ochranu před homofobním násilím – pozn. red.*). Duhová polička roste a stává se Duhovou knihovnou, její zakladatel připravuje také různé programové činnosti určené speciálně pro tyto skupiny uživatelů s odkazem: „My ve Švédsku se rádi bijeme v prsa a vykládáme, jak jsme postoupili s integrací menšin, a věříme, že informovanost a uvědomění o otázkách LGBTQ (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer) je větší, než opravdu v praxi je. Člověk by neměl zapomínat, že se začleněním a pochopením to nemusí být ve venkovských oblastech tak snadné jako ve velkých městech. Sociální, ekonomické a kulturní faktory stále hrají ve společnosti roli – mluvíme jednoduše o různých třídách.

V srpnu se Christer Edeholt zúčastní mezinárodní konference v Amsterdamu o budoucnosti a spolupráci mezinárodních archivů, knihoven, muzeí a speciálních institucí, která se zaměří na téma, jak zviditelnit a zpřístupnit LGBT historii a hnutí. Zároveň se chystá navštívit a zahájit spolupráci s největší knihovnou LGBT v Evropě – IHLIA (Internationaal Homo/Lesbisch Informatiecentrum en Archief), která je součástí městské knihovny v Amsterdamu. IHLIA je mezinárodní knihovna, archiv a informační a dokumentační centrum pro homosexualitu a sexuální rozmanitost.

Duhová knihovna v Umea bude nabízet i další druhy informací, například coming-out průvodce pro mladé gaye a lesbičky a příručky pro gay a lesbické rodiče. Zaměří se na otázky týkající se manželství s osobou stejného pohlaví a s tím související právní problémy, vybírat bude tematické články, videonahrávky a zvukové záznamy. Bude, jako každá jiná knihovna, pomáhat v nalézání informací, ale jak doufá Christer, poskytne mnohem více materiálů a možností a hlavně nabídne rozsáhlejší a aktivnější spolupráci s menšinami, než mají knihovny nyní.

Japonské knihy obohátí fond NK ČR a dalších knihoven

Díky pražskému veletrhu Svět knihy 2012 získala Národní knihovna ČR rozsáhlý dar od Velvyslanectví Japonska. Jde o knihy původně vystavené na japonském veletržním stánku. Kolekci poskytla organizace PACE, sdružení japonských vydavatelů pro kulturní výměnu. PACE každý rok provádí výběr publikací, jež mají představovat reprezentativní vzorek nových i starších titulů, které budou zajímavé jak pro ty, kdo se s Japonskem seznamují poprvé, tak pro studenty a lidi, kteří mají o něj hlubší nebo specifický zájem. Proto se vedle komiksů mnohé z knih zaměřují na užitá umění, japonskou kulturu či řemesla, což jsou témata, která dlouhodobě u zahraničních čtenářů vzbuzují největší zájem. Část svazků bude přijata do fondů Národní knihovny, zbytek se nabídne dalším českým knihovnám. Seznam všech darovaných knih je uveden na www.nkp.cz/files/dar_japonsko_svetknihy2012.pdf.

Zpráva NK ČR

Zdroje jsou dostupné v **Knihovně knihovnické literatury**
Národní knihovny ČR

V loňském roce oslavil Národní knižní festival v USA

již 11. ročník. Festival má dobrý marketing a propagaci v nejlepších a nejsledovanějších amerických médiích. Pořadatelé využívají hlavní sociální sítě Facebook a Twitter. Aktuální informace o festivalu vysílají rádia WRD, NBC, WTOP a vybrané autorské prezentace vysílá BookTV. Novinkou loňského roku byly živé chaty s autory, které si vyžádali jejich fanoušci. Washington Post nazval Národní knižní festival nejlepší víkendovou událostí a „*milostným románem o čtení*“. Autorka Toni Morrisonová měla obrovský úspěch nejen v médiích, ale především u svých věrných čtenářů, okouzila festivalové publikum svým humorem a upřímností. Národní knižní festival sponzorovala i Kongresová knihovna, která je největší knihovnou na světě. Všichni účastníci festivalu mají možnost slyšet a vidět své oblíbené autory v živých vystoupeních na pódiích v moderovaných diskusích. A jak píše blog GeekMom – „*poté, co jste strávili tolik času ve světě, který vytvořil někdo jiný, může být velmi překvapující setkání s těmito autory*“. Nakladatelství Weekly a The Huffington Post vydala knihu esejů a fotografií, které se k festivalu vztahují i s vtipnými poznámkami spisovatelů. Knižní festival je pro milovníky knih a fanoušky jako udělování filmových Oskarů, a 11. ročník je vzal do míst, kde ještě nikdy nebyli. Festival láká každoročně různé cílové skupiny čtenářů, kteří cestují stovky kilometrů, aby se setkali s oblíbenými spisovateli, dalšími fanoušky čtení a trpělivě čekají na křty knih svých autorů, které si chtějí vyfotit. To, že se 11. ročník Národního knižního festivalu uskutečnil ve stínu památníku Abrahama Lincolna, dokazuje význam knih a čtení v životě amerických čtenářů.

(*The Library of Congress Information Bulletin-November/Dezember 2011, Vol 70, s. 11-12*)

Koncem loňského roku se na 200 delegátů z knihoven, muzeí a galerií zúčastnilo odborné konference

Pest Odyssey 2011 k ochraně fondů paměťových institucí, která se konala v Britském muzeu v Londýně. Akce se uskutečnila přesně deset let po své úspěšné předchůdkyni z roku 2001. Hlavními partnery byly vedle Britského muzea i English Heritage, Natural History Museum, Historic Royal Palaces, V & A, Museum of London, Horniman, Museum a Tate. Hlavním cílem konference bylo zjistit, jakým způso-

bem se zapojené organizace za uplynulých deset let vypořádaly s rostoucími útoky škůdců ve svých sbírkách a budovách. Konferenci zahájil známý entomolog David Pinniger, který je garantem boje proti škůdcům v nejvýznamnějších sbírkách Velké Británie. Pinniger upozornil na nové druhy biologických škůdců, nové metody boje s nimi a lepší využití stávajících metod v zamořených objektech paměťových institucí. Objevily se nové hrozby i s vývojem v navrhování staveb – např. tzv. zelené střechy s sebou přináší velký výskyt škůdců. Další odborníci na konferenci upozornili, že riziko biologických škůdců je podceňováno ve srovnání s dalšími riziky, jako je světlo, nevhodné uskladnění atd. Řada zúčastněných organizací monitoruje dnes škůdce pomocí nejmodernější výpočetní techniky a vyvíjí programy na sledování škůdců a změn klimatu. Byla zprovozněna centrální databáze škůdců v celé Británii (*whatseatingyourcollection.com*). Nejlepším bojem se škůdci ovšem zůstává kvalitní vzdělávání zaměstnanců, kteří budou mít znalosti a dovednosti jak se se škůdci vypořádat. Anne Bancroft z Victoria and Albert Museum např. ukázala, jak nízká teplota pomáhá ošetřit zamořené knihy. Bližší informace o konferenci na <http://www.pestodyssey.org>.

(*International Preservation News – Dezember 2011, No 55, s. 12-13*)

Dnešní knihovny mají k dispozici mnoho technologií a dnešní knihovníci

si pro svoji práci a pro svoji knihovnu mohou mezi nimi vybrat ty nevhodnější. Knihovníci si stále častěji kladou otázku, jak mohou knihovny pomáhat svým uživatelům s vyhledáváním informací v konkurenci s Googlem? V dnešní době, kdy se redukují finanční prostředky v souvislosti s ekonomickou krizí, ovšem i malé knihovny s vhodně vybranými technologiemi a kvalifikovaným personálem mohou svým uživatelům hodně nabídnout. S tím, jak vítáme jaro, je čas u mnoha knihovnářů oprášit nejen prach z regálů, ale i myšlenky, co mohou knihovny ve spolupráci se svými partnery realizovat a nabídnout svým čtenářům. Knihovny a knihovníci musejí být vždy o krok napřed, sledovat a využívat moderní technologie, pomáhat svým uživatelům vyhledávat informace v dnešním informačně přesyceném světě a neustále se vzdělávat!

(*Computers in Libraries – Volume 32, Number, April 2012, s. 4*)

Úplný přehled novinek najdete na adrese

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

HUBER, John. Lean library management : eleven strategies for reducing costs and improving customer services. [Zeštíhlený knihovnický management. Jedenáct strategií pro snižování nákladů a zlepšení služeb.] New York: Neal-Schuman, 2011. xxii, 197 s. : il.

ISBN 978-1-55570-732-3 *Kf 38.787*

MAMAJEVA, Svetlana Anatoljevna. Rossijskaja biblioteknaja asociacija : jedinstvo v dejstvii. [Ruská knihovnická asociace. Jednota v konání.] Sankt-Peterburg: Rossijskaja nacionalnaja biblioteka, 2010. 308 s. : tabulky.

ISBN 978-5-8192-0415-3 *Kp 39.008*

The Ne(x)t Generation : das Angebot der Bibliotheken : 30. Österreichischer Bibliothekartag Graz, 15.–18. 9. 2009 / herausgegeben von Ute Bergner und Erhard Göbel. [Příští generace. Nabídka knihoven. 30. sjezd rakouských knihovníků. Graz, 15.–18. 9. 2009.] Graz-Feldkirch: Wolfgang Neugebauer Verlag, 2010. 369 s. : il., grafy a tabulky.

ISBN 978-3-85376-287-5 *Kfe 39.009*

SEEFELDT, Jürgen und Ludger SYRÉ. Portale zu Vergangenheit und Zukunft – Bibliotheken in Deutschland. 4. aktualisierte und überarbeitete Auflage. [Portály minulosti a budoucnosti – knihovny v Německu.] Hildesheim: Olms, 2011. 128 s. : barev. il., fot., tabulky.

ISBN 978-3-487-14573-0 *Kfe 38.998*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

KATSIRIKOU, Anthi, ed. Open access to STM information : trends, models and strategies for libraries. [Otevřený přístup k informacím. Trendy, modely a strategie pro knihovny.] Berlin: De Gruyter Saur, 2011. 207 s. : il., fot., grafy, tabulky. IFLA publications, 153.

ISBN 978-3-11-025328-3 *Oba 39.015*

ŠRAJBERG, Ja. L. Anglo-russkij slovar po mašinočítajemoj katalogizacii : okolo 5500 terminov. [Anglicko-ruský slovník počítačové katalogizace. Okolo 5500 termínů.] Moskva: Gosudarstvennaja publičnaja naučno-techničeskaja biblioteka Rossii, 2010. 263 s.

ISBN 978-5-85638-138-1 *Zfb 39.020*

Organizace knihovních fondů

Digitization in the real word : lessons learned from

small and medium-sized digitization projects / ed. by Kwong Bor Ng and Jason Kucsma. [Digitalizace v reálném světě : učení se od malých a středních digitalizačních projektů.] New York: Metropolitan New York Library Council, 2010. xii, 577 s. ISBN 978-0-615-37998-2 *OI 38.524*

GREGORY, Vicki L. Collection development and management for 21st century library collections : an introduction. [Vývoj a management knihovních fondů v 21. století. Úvod.] New York: Neal-Schuman, 2011. xvii, 261 s. : fot., tabulky + 1 CD-ROM. ISBN 978-1-55570-651-7 *Oa 38.837*

WALRAVENS, Hartmut, ed. Newspapers : legal deposit and research in the digital era. [Noviny : povinný výtisk a výzkum v digitální éře.] Berlin: De Gruyter Saur, 2011. xiii, 341 s. : il., fot., grafy. IFLA publications, 150.

ISBN 978-3-11-025325-2 *Oaab 39.014*

Sítě knihoven

BRETTLE, Alison and Christine URQUHART, eds. Changing roles and contexts for health library and information professional. [Mění se úlohy a kontexty pro zdravotnické knihovny a informační pracovníky.] London: Facet, 2012. xx, 183 s. : il., grafy, tabulky.

ISBN 978-1-85604-740-1 *Tdc 38.992*

Curating the past, creating the future. [Spravovat minulost, vytvářet budoucnost.] Jerusalem: National Library of Israel, 2011. 37 s. : barev. il.

ISBN 978-965-91585-4-6 *Taa 9.347/B*

KELSEY, Sigrid E. and Marjorie J. POTER, eds. Best practices for corporate libraries. [Doporučené postupy pro firemní knihovny.] Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2011. xiii, 337 s. : il. Libraries Unlimited Library Management Collection, vol. 1.

ISBN 978-1-59884-737-6 *Tpa 38.780*

KNIHOVĚDA

Dictionnaire encyclopédique du livre. N-Z / sous la direction de Pascal Fouché, Daniel Péchoin, Philippe Schuwer. [Encyklopedický slovník knihy.] Paris: Cercle de la librairie, 2011. xi, 1342 s. : il.

ISBN 978-2-7654-0987-8 *Xa 38.766*

Gutenberg- Jahrbuch 2011. 86 Jahrgang / im Auftrag der Gutenberg-Gesellschaft herausgegeben von Stephen Füssel. [Gutenbergova ročenka 2011.] Wiesbaden: Harrassowitz, 2011. 375 s. : il., faksimile.

ISBN 978-3-447-06487-3 *X 38.823*

MĚSTSKÁ KNIHOVNA AŠ OMLÁDLA

◀ Sídlo knihovny

Oddělení pro dospělé ▼▼

◀◀ Oddělení pro děti

CO PŘINÁŠÍ PRAVIDELNÉ ČTENÍ DĚTEM:

- uspokojuje nejdůležitější emoční potřeby dítěte
 - vytváří pevné pouto mezi rodičem a dítětem
 - podporuje psychický rozvoj dítěte
 - posiluje jeho sebevědomí
- rozvíjí jazyk, slovní zásobu, dává svobodu ve vyjadřování
 - formuje čtecí a písemné návyky
- učí samostatnému myšlení – logickému a kritickému
 - rozvíjí představivost
 - zlepšuje soustředění
 - trénuje paměť
 - přináší všeobecné znalosti
- ulehčuje učení a pomáhá dosáhnout úspěchů ve škole
 - učí děti hodnotám a rozlišování dobra od zla
 - rozvíjí smysl pro humor
 - je výbornou zábavou
 - zabraňuje vzniku závislosti na televizi a počítači
 - je to únik od nudy, neúspěchů a problémů
- chrání dítě před hrozbou ze strany falešných hodnot masové kultury
 - je prevencí patologických jevů
- formuje čtecí návyky a podporuje získávání vědomostí po celý další život
 - je tou nejlepší investicí do úspěšné budoucnosti dítěte